

Vámosságok és határőrök a határforgalom-ellenőrzésében 1945-2007

Avámosságok és a határőrizeti testületek egyaránt a komplex értelemben vett biztonság megteremtésében mindig fontos szerepet játszottak. Mindkét szervezet nagyon régi múltra tekint vissza, amely során számos változás érte a XIX-XX. században is, így többször átszervezték, változtatták alárendeltségüket és elnevezésüket.¹ A határőrség 1945 után is alapvetően az őrséggel, majd kirendeltségeivel járőrözéssel a határterületet ellenőrizte, míg az útlevélkezelővel a FEP-en (forgalomellenőrző pont = határátkelőhely) a határforgalmat bonyolította le. Másik oldalról is alapvetően két nagy feladatrendszer érvényesült a vám ellenőrzés és a pénzügyi tevékenység. A két szervezet feladatrendszere közvetlenül a határátkelőhelyeken fonódott össze, a határőrségi határforgalom ellenőrzés és a vám- és pénzügyi munka határvám tevékenysége során. E tekintetében általában a határőrségi FEP állomány és a határvámosságok között alakult ki szorosabb kapcsolat, mivel a határátkelőhelyeken közös épületben végezték munkájukat, amely az államhatáron lebonyolódó személy-, jármű- és áruforgalom törvényes megvalósítását volt hivatott biztosítani. A határforgalom-ellenőrzés történhetett közúton, légi, vasúti és vízi határátkelőhelyeken. A közutakon több közlekedési sávot hoztak létre, nevezetesen Európai Unió, kamion, diplomata stb., ezzel gyorsítván a határátléptetést és eleget téve a különböző protokolláris elvárásoknak. **(I.sz. melléklet)**

Vasúti, légi és vízi határátkelőhelyeken a környezetnek megfelelő sajátosságokkal alakultak az ellenőrzési körülmények.

A FEP-ek épülete a vámosságoké volt, a határőrség bérelte tőlük a szükséges szolgálati helyiségeket. Ezáltal a két szervezet egy munkahelyen, közösen látta el a feladatát, napi, közvetlen kapcsolatban voltak egymással. Hogy milyen viszony alakult ki közöttük, az nagymértékben függött a közvetlen parancsnokok mentalitásától, hozzáállásától, de többnyire a jó kapcsolat volt a jellemző, segítőkészen viszonyultak egymáshoz. Ha éjszaka gyér volt az utasforgalom, akkor sem alhattak, az időt beszélgetéssel töltötték. A sorkatona határőrök laktanyában voltak elhelyezve, onnan szállították őket a FEP-re, mindkét szervezet hivatásos és polgári alkalmazott állománya otthonából járt szolgálatba. A FEP-en különböző szolgálati helyiségeket alakítottak ki, volt a parancsnokoknak irodája, ügyeletes, pihenő, várakozó, mellék és technikai szoba, esetleg diplomáciai tér, és a más hatóságok szolgálati helyiségei, a büfé stb. Az útlevél- és vámvizsgálat kezdetekben a szabadban történt, a folyamatos korszerűsítések következtében már az ellenőrzendő járművek fedett helyre gurulhattak be, majd kiépítették a szolgálati fülkéket, kamion és autóbusz terminálokat. Az Európai Unióhoz történő csatlakozás előkészületének időszakában egyes viszonylatokban áttértek a szomszédos állammal való közös határ- és vámellenőrzés végrehajtására, melynek következtében a szolgálati tevékenység a szomszédos állam területén is lebonyolításra kerülhetett. **(II.sz. melléklet)**

Mindezek ellenére úgy a határőröknek, mint a vámosságoknak meg kellett küzdeniük az időjárás viszontagságaival. Ha éjszaka nem működött a FEP, a Határőrségnek azt akkor is őriznie kellett. A határőrök alapvető kötelessége az útlevél-ellenőrzés volt, azaz annak biztosítása, hogy az államhatárt csak érvényes útiokmányokkal lehessen átlépni, ez vonatkozott a gépjárművekre is, illetve a körözött személyek, járművek, tárgyak elfogása, a tiltó névjegyzéken szereplők visszafordítása is feladatukat képezte. Ehhez tartozott a járművekben elrejtőzött személyek felfedése is. A határátkelőhely rendjének fenntartása is a Határőrség kötelessége volt. A vámosságok az államhatáron az áruk törvénytörő átjuttatását, illetve a vámköteles árukkal kapcsolatos teendőket végezték. Az államhatáron átlépni szándékozó személy először a határőrrel találkozott, ha a határőr mindent rendben talált, akkor jelentkezhetett az utas a vámvizsgálatra. Ez azt jelentette, hogy az államhatárt akkor lehetett átlépni, ha mindkét szervezet mindent szabályosnak talált, azaz egy folyamat lezajlásához két különböző szervezet együttesen végzett ellenőrzésére volt szükség. Ebből adódóan a kezdeti időben a két szervezet együttes gyakorlati tevékenysége volt nyomon követhető. Később a nyomozati jogok megkapásával operatív együttműködés is kialakult közöttük. Végül pedig — az Európai Unióhoz, illetve a schengeni egyezményhez való csatlakozás után — a mélységi ellenőrzés, a migrációs háló működtetése során még szélesebbé vált az együttműködés. **(III.sz. melléklet)**

A két szervezet közös tevékenységének vizsgálatához, amely az úgynevezett együttműködés keretében valósult meg, először is az együttműködés elméleti meghatározását célszerű megvilágítani. Mi is az együttműködés? Két önálló szervezet tevékenységének kapcsolódási területeit szabályozó elmé-

leti megállapodások és ezek gyakorlati megvalósítása. Többnyire jogszabályokon alapul. A gyakorlatban viszont az adott fél hozzáállásának a függvénye, annyit valósít meg belőle, amennyit jónak lát. Nem nagyon fordult elő olyan, hogy együttműködés elmulasztásáért valaki ellen büntetőeljárás indult volna. **(IV.sz. melléklet)**

Az 1950-es években és még jó ideig a rendvédelmi szervezetek többnyire belügyminiszteri utasítások és más rendeletek alapján működtek, tevékenységüket nem törvényekkel szabályozták. Ez vonatkozott az együttműködés témájára is, például az államhatár őrizetét a 1974-es minisztertanácsi rendelet szabályozta.² Többek között az együttműködés témakörét az 1997. évi határőrizeti törvényben szabályozták.³

Célszerű azonban kiemelni az Országos Rendőr-főkapitányság 2008. évi utasítását a Rendőrség Határrendészeti Szabályzatáról, amely részletesen tartalmazza az együttműködés elméleti kereteit, elveit és gyakorlatát a kirendeltség-vezető kötelezettségéig bezárólag.⁴

Az együttműködés különleges formájának tekinthető a különböző nemzetbiztonsági intézkedések foganatosítása. „Az 1992. VIII. 25-én dr. BOROSS Péter belügyminiszter, dr. KUPA Mihály pénzügyminiszter és dr. BALSAI István igazságügyminiszter által aláírt, 1992. IX. 1. együttes utasítás értelmében, az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) Biztonsági Főosztálya látta el a Vám- és Pénzügyőrség szervezeteinél az állam és szolgálati titok, valamint a kijelölt objektumok preventív védelmét is.”⁵

A Határőrség, valamint a Vám- és Pénzügyőrség együttműködése a két szervezet jellemzőiből adódóan sajátos módon valósult meg a vizsgált időszakban. Az együttműködés három szinten valósult meg: az országos vezetés, a középvezetői szervezetek és a végrehajtók szintjén. A feldolgozott időszakban is mindkét szervezetet jelentős szervezeti és jogszabályi változások érintették. A Határőrség részéről ezeket leginkább dr. GÁSPÁR László: „A második világháború utáni magyar határőrizet változásai”, publikációja,⁶ a vám oldaláról pedig PRUKNER Attila „A magyar vám- és pénzügyőr szervezetek tevékenysége 1867-2010 között”, című, doktori disszertációjában foglaltak alapján lehet nyomon követni.⁷ PRUKNER Attila dolgozata azért is hasznos, mert egyrészt egy hosszú időszakot több mint száz évet dolgoz fel olyan szempontból, hogy a politikai, társadalmi, gazdasági érdekek hogyan határozták meg a szervezet létét, másrészt azért, mivel gazdag hivatkozásgyűjteményében szinte minden jelentős kutató munkásságát felsorakoztatja, ezáltal támpontot nyújtva a témával foglalkozóknak, illetve hangsúlyozva sok neves kutató munkásságát. További jó forrásanyag a *Határrendészeti Tanulmányok*, 2005. évi 1. Különszáma, amelyben szintén több kutató adja közre gondolatait.⁸ Bármilyen szervezeti változások is történtek, a három alapvető együttműködési szint mindig megmaradt. „1950 márciusában létrejött az Országos Pénzügyi Főparancsnokság (OPF), majd 3 évvel később kivált a testületből a vámügyekért felelős vámőrség (VOP Vámőrség Országos Parancsnoksága), amely a Külkereskedelmi Minisztériumhoz került. 1963-ban megszűnt a VOP, és a Pénzügyminisztérium felügyelete mellett megalakult a Vám-főigazgatóság. Később a Vám-főigazgatóságot egyesítették az Országos Pénzügyi Főparancsnoksággal (OPF), így jött létre az Országos Pénzügy- és Vámőrség Parancsnoksága. A név 1966-ra véglegesedett: Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága (VPOP)”⁹ Az első szinten, általánosítva, eltekintve az egyes időszakok megnevezési különbségeitől, a Határőrség Országos Parancsnoksága, valamint a Vám- és Pénzügyőrség Országos parancsnoksága között élt a jogszabályokból fakadó együttműködés végrehajtási elveinek, gyakorlatának értelmezése, megállapodások kidolgozása, a végrehajtás szervezése, irányítása és értékelése.

Középszinten a határőr kerületek, majd igazgatóságok és a megyei, később a régiós vámvezetési középvezetők szervezték az együttműködést. Ezen a szinten az elméleti összehangolás mellett már a közös képzéssel és felkészüléssel is foglalkoztak, továbbá közös akciókat szervezték. A közös tevékenység végrehajtása az Európai Unióhoz való csatlakozás után fontos szerepet kapott a belső határon megszüntetett vámellenőrzés miatt a biztonsági deficit csökkentése érdekében, a mobil mélységi ellenőrzés rendszerének kiépítésével. A gyakorlati együttműködés a végrehajtói szinten domborodott ki, a határvám-hivatalnokok és a FEP-k határőrei között, amelyek elnevezései szintén időszakonként változtak. A gyakorlati együttműködéshez sorolható mindkét szervezet országos hatáskörű szervezeteinek közös tevékenysége, főként az operatív munkában, a nyomozati cselekmények és akciók végrehajtásában. A magyar határőrség hazai és külföldi társ- rendvédelmi szervezetekkel megvalósított együttműködését mintegy 22 okmányban szabályozták.¹⁰

A Vám- és Pénzügyőrség, valamint a Határőrség együttműködése lényegének, megvalósulási jellemzőinek megértéséhez elengedhetetlen a határőrségi élet néhány jellemzőjének bemutatása. A Vám- és Pénzügyőrség tevékenységét sok neves kutató dolgozta fel, SIMON F. Nándor magángyűjteménye

számos relikviát tartalmaz. A Határőrség alapvetően hármas feladatot látott el: a határterület őrzését járőrökkel; a határforgalom ellenőrzését a FEP-n; és a határrend fenntartását. A gyakorlati együttműködés mindhárom területen megvalósítható volt, de főként a FEP-k határőrei és a határvám-hivatalnokok tekintetében domborodott ki, hiszen egy adott ponton, egy épületben végezték közösen a határbiztonság követelményeinek érvényesítését, az utasok, járművek, szállított áruk és más értékek ellenőrzését, vizsgálatát. A határterületen általában közös akciók végrehajtására került sor, például titkos szeszfőzde felszámolása, csempészáru lerakat megszüntetése. A határrend fenntartása vonatkozásában a határátkelőhely rendjének megsértői ellen léptek fel közösen, illetve az államhatáron illegálisan épített átjárási csatornák elszigetelésében, mint például lefektetett szeszcsempész vezeték közös felszámolásában.

A határterület őrzése általában az államtartól számított, honi terület felé eső 20 km-es területsávban valósult meg, ahol a határ közelében műszaki akadályrendszer hoztak létre, illetve különböző adminisztratív intézkedések, mint határnyiladék, határsáv, határövezet létrehozása segítették a határőrzési tevékenységet. **(V.sz. melléklet)**

A műszaki akadályrendszer legkegyetlenebb eszköze az aknamező volt, amelyet az államhatártól 2,5-5 méter távolságba telepítették honi területen. Az aknazár első lefektetését az osztrák határszakaszon 1948-1956 (nyár végéig) között a Magyar Néphadsereg műszaki alakulatai végezték. Azonban a felrobbant aknák pótlását már a határőröknek kellett biztosítaniuk. Az aknazár a második időszakát 1957-1965 között élte, de a 250 méteres szilánkhathatású érintőaknák helyett a gyalogsági taposóakna lerakását szorgalmazta a Határőrség. 1949-1951 között a jugoszláv határszakaszon is telepítettek aknazárt.¹¹

A határövezet az osztrák és jugoszláv határszakaszokon létrehozott 8-10 km-es területsáv volt, amelyeket táblákkal jelöltek, átlépése engedélyhez kötött volt. Megszüntetésére kormányhatározattal került sor.¹²

A határsávokat az államhatárral párhuzamos 2 km-ig terjedő területsávok alkották, amelyekben a vadászatot, halászatot, építkezést korlátozták, továbbá szabályozták az államhatár rendjét és a szomszédos állammal való megfelelő viszony fenntartása érdekében. A határsávba történő belépés korlátozása osztrák és jugoszláv viszonylatban élt. Osztrák viszonylatban a határsáv egybeesett az elektromos jelzőrendszer (EJR) nyomvonalával. A határsávot 1989-ben minisztertanácsi rendelettel szüntették meg. **(VI.sz. melléklet)**

A határterület 20 km-ig terjedő területsáv volt, ahol a Határőrség működött.¹³ **(VII.sz. melléklet)**

Az együttműködés a különböző szervezetek között mindig a biztonság fokozása érdekében történik. A biztonság tartalma ugyan folyamatosan változik, de vannak állandó elemei is. A határőrizeti és vámtevékenységet nézve, a biztonság mindig az államhatárok biztonságát jelentette, amely a személyek, járművek, értékek, tárgyak államhatáron való szabályozott átjuttatására, illetve a nemkívánatos és veszélyes személyek, anyagok államhatáron való átjutásának megakadályozására irányult. De ezen biztonság megteremtésének tartalmi vonatkozásai koronként változtak. A két szervezet együttműködésének vizsgálatát, e biztonsgártartalom főbb követelményeinek jellemzői alapján három időszakra osztottam. Az első 1945-től a Varsói Szerződés létrehozásáig (1955. V.14.), illetve az 1956-os forradalom és szabadságharcig, a másik 1957-től 1980-as évek végéig, a harmadik, az ezt követően az önálló Határőrség megszűnéséig terjed.¹⁴

A II. világháborút követően az államhatárok őrzete első sorban a haza érdekeit szolgálta. Meg kellett gátolni a nemkívánatos személyek beszivárgását az országba, illetve meg kellett akadályozni azok külföldre szökését, akik ellen valamilyen eljárást indítottak, valamint az értékek külföldre mentését, a csempésztevékenységet. KESERŰ István, publikációjában nagyon jól szemléltette a katonai határőrizet, illetve az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) irányításával folytatott határőrizet sajátosságait. Azt írta, hogy „Az ÁVH alárendeltségébe került határforgalom-ellenőrzés megvalósítása során a katonai jelleg dominált”.¹⁵

Nagyszabású razziaikat valósítottak meg, ezek közül kiemelkedő az 1946 decemberében megvalósított soproni és a csengeri razzia. A csengeri razziaról SZÖCS Ferenc írt részletesen, de az világhálón napvilágot látott egy dokumentum is, amely a razzia alanyainak szemszögéből mutatta be az eseményeket. Ebből egy részlet, amely a razzia jegyzőkönyvéből idéz a hivatalos álláspontot közölve: „Már a jegyzőkönyv első lapjaiból, a felvezetéből kitűnik, hogy az akciónak nem annyira gazdasági (a forint védelme), mint inkább politikai célja volt, a formálódó magyarországi kommunista rendszer a Baloldali Blokk révén szeretett volna belső sikereket felmutatni a határok lezárásával. Ha úgy tetszik, a kemény kézzel való rendcsinálás célja „megakadályozni a csempésztést és a határon átnyúló feketekereskedelmet, a banditák és bűnözők beáramlását országunkba, megakadályozni a magyar demok-

rácia külföldi ellenségeinek és a külföldi magyar reakciónak a határon átnyúló aknamunkáját, és megakadályozni a magyar demokrácia belső ellenségeinek külföldre való szökését. »A csempésztevékenység elleni harc a jó vezetéssel kívül megfelelő erőket és eszközöket is követel.« Ezért: 1946. október 30-án Nyírbátorban megalakult a razzia-csoportparancsnokság. Tagjai a honvéd határőrség nyírbátori zászlóaljának vezetői és a Gazdasági Rendőrség razziát előkészítő csoportjának tisztjei. A nem kis feladat végrehajtásához az alábbi erővel rendelkeznek: a miskolci 1. és 2. határvadász-zászlóalj kiképző századából 130 fő, a csengeri 14/48 határvadász-század állományából 130 fő, a Gazdasági Rendőrségtől nyomozó és rendőr 60 fő, a nyírbátori járási rendőrkapitányságról 8 fő, a csengeri járási kapitányságról 12 fő. Összesen 340 fő. . . Az akció Csenger és Komlódótfalu körülvadásával és átkutatásával kezdődött. Hogy a razzia területéről menekülő, illetve oda igyekvő csempészeket feltartóztassák, záróvonal-pontokat szerveztek. A házkutatást Csengerben 12, Komlódótfaluban 6 kutató járőr végezte. Ez alatt a községek utcáin ellenőrző járőrök cirkáltak. Alig pirkad, a nyomozók megkezdik a község átfésülését... Sok a Meggyesi Csengeren. Ez a neve a kisgazdapárti titkárnak is, aki a reformáció emlékűnépén a templomban uszított a Vörös Hadsereg és a demokrácia ellen. 135 vég vásznat és sok más csempészarút találnak nála... Délutánra másfél vagon só került elő ártatlan külsejű almaszállító kocsik, szalmával megrakott szekerek aljáról. Húsz mázsa szódabikarbonát, több mázsa dohányt, 1500 tűzkövet, egész kis zsákra való szacharint, ötmillió lejt, sok rubelt, dollárt szedtek össze a razziázók. Kétszáz tiltott határátlépőt fogtak el egy napon. Méltatlankodó úri hölgyek, hallgatag cigányok, gúnyosan mosolygó hivatalos csempészek tarka csapata indul útnak, hogy feleljen tetteiért... A rendőrök, katonák, nyomozók lepihennek néhány órára, hogy másnap új feladatra, új ellenség ellen induljanak. A határvadászok és rendőrök veszedelmes ember- és árucsempészeket fogtak el. »A razzia második napján elfogták Orbán tiszteletest, akinél 13 kiló törött borsot találtak« – olvasható a jegyzőkönyvben – Csütörtökön (nov. 7.) Mérk, Vállaj, Csengerújfalu, Tiborszállás, Zajta községeket kutatták át, és hatalmas mennyiségű sót, dohányt és más csempészarút találtak a házakban és a tanyákon, bár a kutatás nem volt olyan sikeres, mint Csenger és Komlódótfalu körzetében. . . Ezek az alakulatok rosszul felszerelve, éhezve, fagyoskodva, életüket kockáztatva igyekeztek meggátolni a lelkiismeretlen, bitang csempészek nemzetromboló munkáját. Ezek a határvadászok háborúban vannak ma is a csempészbandidákkal, akik a magyar nép munkájának eredményeit próbálják kilopni ebből az országból. Hát nem bitang és nemzetáruló az a daróci magyar asszony, aki 60 éve egy kiló magyar cukorért akár három kiló román sót is képes volt adni?! Példátlan nemzetárulás, ami alkalmasint a reakció aknamunkájának eredménye.»¹⁶

Az államhatár sajátos őrizetének, inkább védelmének következtében az államhatárokon a háborút követően jelentős áruforgalom nem volt, illetve minden rendvédelmi szervezet jól meghatározott feladatkört látott el, a határőr-vámőr együttműködés pedig a határállomásokon alakult ki. Az 1951-1954-es években a külföldre utazók száma — amely többnyire hivatalos céllal történt — 15-20 000 fő között mozgott, ami napi 45-50 főre tehető.¹⁷ A határforgalom ellenőrzésére céljából a határrendőr kapitányságokat hozták létre. „A kialakult új szervezetben a határszéli rendőri (határrendőri) kirendeltségek munkatársai a vámhivatalokkal közös elhelyezésben – meghatározott belépő állomásokon a növény és állategészségügyi vizsgálatot végző állatorvosokkal együtt – végezték munkájukat. A mozgó vonatokon az útlevélvizsgálatot és az azzal kapcsolatos teendőket a Központi Nyomozó Hivatal közegei látták el. A nemzetközi hajóforgalomban az ellenőrzést a folyamórség, majd jogutódja a révkapitányság beosztottai látták el. Másutt, ahol a távolsági határforgalomra és annak ellenőrzésére feltétlenül szükség volt, továbbra is a Honvédelmi Minisztérium szervezetében a honvéd kerületi parancsnokságoknak alárendelt határportyázó századok végezték az átléptetést és az ellenőrzést. Természetesen e jelzett helyeken a határrendőr szervezet létrehozása nem állt le. A határrendészeti ellenőrzési feladatokra történő felkészülésre, felkészítésre összpontosítás indokolta a feladat visszavétel elhúzódását. A határrendőrség részenkénti felállításával és működésének megkezdésével az ideiglenes államhatár mentén már alapvetően két szervezet tevékenykedett. Nevezetesen a Honvédelmi Minisztérium felügyeletében a honvéd kerületi parancsnokságoknak alárendelt határportyázó századok és a Belügyminisztérium által irányított Államrendőrség Vidéki Főkapitánysága alárendeltségébe tartozó határrendőr kapitányságok. A határterületen a feladatmegosztással az ország területéről külföldre vezető vasúti és közúti útvonalakon /távolsági határátlépő állomások/ az utasforgalmat az erre a célra szervezett határrendészeti kapitányságok, a vámszaki szabályok betartását pedig az ugyanott működő fővámhivatalok ellenőrzik. Az országhatárnak az egyes távolsági határállomások közé eső szakaszait a honvéd határőrség szervei biztosítják és ugyanők ellenőrzik az ezen a területen esetleg megengedett kisebb határszéli

forgalmat is. A fokozatosan kialakuló, még nem jelentős számú légi forgalmat és az »általános határ-átlépő állomások« közé eső határvonalon az utas és áruforgalom (kishatárforgalom) ellenőrzését átruházott hatáskörben a vámország (és jogutód szervei) ellenőrizték»¹⁸

Mindezekből az következik, hogy ebben az időszakban erőteljes katonai jellegű határőrizet, határvédelem volt a jellemző, amely alapvetően egy testület totális biztonsági tevékenységével valósult meg, amelyben a humanitárius értékek hiánya jelentős szerephez jutott, egyben pedig a kitűzött cél elérése érdekében nem volt szükség az egyéb szervezetek bevonására. Ennek következtében országos szintű együttműködésről nem beszélhetünk, az együttműködés helyi szinten, a határátkelőhelyeken valósult meg. A csengeri razzia jegyzőkönyve is jól mutatja, hogy a razziában a belügyi szervezetek vetek csak részt.¹⁹

Magyarország Varsói Szerződéshez csatlakozását követően, illetve az 1956-os forradalom és szabadságharc után, az államhatárok őrzetének fő céljává a magyar állampolgárok nyugatra szökésének megakadályozása vált az osztrák, illetve a jugoszláv határszakaszokon, valamint ehhez kapcsolódott elsősorban az Német Demokratikus Köztársaság, valamint Csehszlovákia és Lengyelország állampolgárainak Magyarországon keresztül nyugatra jutásának meggátolása. Befelé irányuló határsértésekkel kevésbé kellett számolni, mivel az európai szocialista országai állampolgárai hozzánk legálisan beléphetek. A magyar határőrizet erőit és eszközeit az osztrák, részben pedig a jugoszláv határ-szakaszokra koncentrálták. A technikai eszközök zömét is itt alkalmazták és a jogi korlátozások hatálya is ezekre a határszakaszokra terjedt ki. Szögesdrótkerítés, kezdetben aknazár, majd elektromos jelzőrendszer határnyiladék, nyomsáv, határsáv, határövezet segítette az őrzési tevékenységet. A határnyiladék pár méter magas növényzettől megtisztított területsáv volt a honi területen a határvonal mentén. Hol a tanácsok, hol a határőrök végezték a tisztántartást, főleg a határkövek láthatósága érdekében.

A határsávba belépő látogatók fehér, a munkát végzők zöld, a tanácselnökök, párttitkárok stb.-k pedig piros sávos engedélyt kaptak. A piros sávos engedéllyel rendelkezők bármely gazdasági kapun be- és kiléphetek, nem kellett a járőrnek leadniuk az engedélyüket.

Az államhatár őrzete a határterületen valósult meg két lépcsőben. Az első lépcsőt az őrsök, FEP-ek, kishatárforgalmi határátkelőhelyek, ideiglenes határátkelőhelyek, kisőrsök, ideiglenes őrsök képezték, általában 5 km mélységig. A második lépcsőt a tartalékőrsök alkották. A későbbiekben létezett az egy lépcsős két vonalas határőrizet is, a tartalékőrsök megszüntetése után.

A felsorolt szervezetek voltak az úgynevezett alegységek, amelyeket a kerület, későbbiekben az igazgatóság fogott össze, mint középszintű irányító szervezet. A felsővezetést az Országos Parancsnokság képezte, a belügyi tárca felügyeletével. A nyugati határszakaszon az őrsök létszáma 60 fő körüli volt, és mintegy 5 km hosszú határszakaszt őriztek. Keleten — ahol az őrsökön szolgálatot teljesítő határőrök létszáma 10-15 fő között mozgott — 30 km-t is elért egy őrs határszakasza. Tartalékőrsök a mélységben, a fontosabb irányokban települtek 50-60 fővel. Többnyire a fő közlekedési útvonalakat ellenőrizték, az utakon okmányellenőrző járőrök egyenruhában géppisztollyal, kettesével, a vonatokon, autóbuszokon általában polgári ruhás járőrök pisztollyal ellátva igazoltatták az utazókat. Egy szentgotthárdi lakos mondta el visszaemlékezése során, hogy amint Szombathelyt elhagyta a vonat, már jöttek az igazoltató járőrök. Különösebben csak az érdekelte Őket, hogy a személyi igazolványában benne van-e a 2-es szám, ugyanis ez jelentette azt, hogy a határövezetben van az állandó lakása. Körmend után újabb járőr jött, mivel Körmendig a Szombathelyi Kerület járőrei ellenőriztek, Körmend után a Zalaegerszegi Kerület járőrei, a Körmendi Tartalékőrsről. De Szentgotthárd előtt újabb járőr jött, ez a Szentgotthárdi Őrs járőre volt. Ezen kívül voltak szakaszjárőrök, portyázó járőrök, figyelő járőrök (a 18 m magasfigyelőben vagy rejtetten), nyomsáv-ellenőrző járőrök, elektromos jelzőrendszer gazdasági kapujában őrt álló járőrök, illetve az elektromos jelzőrendszert ellenőrző technikai járőrök, munkálatokat biztosító járőrök.

Alapesetben a szolgálat ellátás ideje napi 8 óra volt, havi 3 szabadnappal, amelyből kettőt lehetett összevonni eltávozás céljából. Tiszteseknek kutyavezetőknél kevesebb volt a megterhelésük, általában hat óra a szakmai feladataik ellátása miatt. Mindenkinek kellett szolgálatot ellátni, a szakácsnak, raktárosnak, lovásznak, gépkocsivezetőnek, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ) őrs alapszervezeti titkárnak is, de kevesebb időtartamban (4, 6, 7 óra). Nagy hidegben a szolgálatot meg lehetett osztani vagy 6 órára mérsékelni. Az alegységnél ezen kívül 24 órás szolgálattal kellett vezényelni, 2 ügyelettest, három őrszemet és egy eligazítót, aki jól képzett tisztes vagy hivatásos volt. A FEP-ek, kishatárforgalmi határátkelőhelyek, ideiglenes határátkelőhelyek állományát alapvetően az útlevelkezelők, kutasok, biztosító járőrök, sorompóőrök alkották és a technikai személyzet.

A FEP-en történt az útlevel-ellenőrzés, jármű átvizsgálás, a vámvizsgálat, növény- és állategészségügyi vizsgálat, speditőr tevékenység. A szolgálatellátáson túl általában napi 2 óra képzésen és gazdasági munkán kellett részt venniük a határőröknek. Kimaradásra – többnyire a helyi kocsmába – a szabadnaposok, illetve az átnyúló szolgálatba lépők mehettek. A határőrizeti nap 17,00-kor kezdődött. Akik átnyúló szolgálatba léptek, azok a délutáni órákban indultak ki a határba, így ők mehettek kimaradásra, mert ki tudták magukat pihenni. A kötelékrendezés is 17,00-kor volt, a felsorakozott állományt tájékoztatták a kialakult határőrizeti helyzetről, a várható eseményekről, ekkor hirdették ki, hogy kiket osztottak be a riadócsoporthoz, kik kaptak szabadnapot az előzetes intézkedési terveknek megfelelően, illetve kik lépnek szolgálatba éjfélig. Ezt követően lehetett kimaradást vagy eltávozást kérni. (VIII.sz. melléklet)

A szolgálat szervezés „művészet és tudomány” is volt, egyben pedig az őrs- illetve FEP-parancsnok privilégiuma és felelőssége. A határőrizet megszervezése bonyolult feladatot jelentett, amely az intelligens ellenféllel szembeni hadijáték elvein alapult. Gyűjteni kellett minden információt, ezáltal meghatározni két fő alapvetést, a valószínű mozgási irányt és a valószínű mozgási időt. Ezen túl — amit most kockázatelemzésnek hívnak — következtetni kellett az elkövető személyekre, az elkövetési módszerekre. Az őrs-parancsnok a járőrök zömét a valószínű mozgási irányba és a valószínű mozgási időbe vezényelte. De a mellékirányokat is megfelelően le kellett zárni, illetve voltak meghatározott pontok, amelyeket állandóan őrizni kellett, mint például a két szomszédos őrs területének találkozásait az államhatáron, azaz a csatlakozási pontokat, az átereszeket, és az elektromos jelzőrendszer által lehatárolt területre történő beléptetés helyeit, azaz a gazdasági kapukat stb. A járőrök 60-80 %-t a sötétedési időszakban kellett szolgálatba küldeni. Arra is vigyázni kellett, hogy ki-kivel megy szolgálatba, ne alakuljanak ki állandó párosok, ne mindig éjszaka menjen valaki szolgálatba. Napi 8 óra pihenő járt a határőrnek, amelyet maximum két részletben lehetett kiadni. A pihenő szent és sérthetetlen volt, ennek betartását szigorúan ellenőrizték. Fél órát lehetett elszámolni szolgálatba való felkészülésre és a szolgálat után a leszerelésre. Mindez az őrs napirendjén került tervezésre, amely Gantt diagram volt. Ezt a korszerűnek tartott eszközt a Határőrség réges-rég alkalmazta. Az őrs napirendjének minden sora egy-egy személyt reprezentált, az oszlopok az órákat jelölték, a szolgálatot, a pihenőt, a gazdasági munkát pedig különböző színű és hosszúságú vonalakkal jelölték. A szolgálat szervezési kártyán is egy ehhez hasonló nagy mátrix volt. Még többek között létezett a Határőrizeti Napló, amely az adminisztráció alapvető eszközeként funkcionált, ebben tartották nyilván a szolgálatokat, kedvezményeket, ellenőrzéseket, eseményeket. Létezett egy szigorúan védett eszköz, a rejtjel-rendszer is. Ez bonyolult titkosítási módszer volt, melyet rendszeres időközönként küldtek gyakorlás céljából a kerülettől. Megfejtésekor be kellett zárni az irodaajtót, az ablakokat be kellett függönyözni. A megfejtése nem mindig sikerült, ekkor jött a telefonos segítségkérés a szomszédos őrsökről.

Az őrs önálló is volt, gazdálkodott, konyhát vezetett. Voltak hasznos segítői, a kutyák és lovak, így állattartással is foglalkozni kellett. Ráadásul közel 60 érző ember minden gondjával, bajával együtt, aki fegyverrel és éles lőszerrel járt az emberek között. Az éppen hogy felnőtt korba lépő sorállomány szinte anyjának és apjának kellett lennie az őrs hivatásos állományának, amely jó esetben egy őrs-parancsnokból, kettő helyettesből és egy tiszthelyettes őrsellátóból állt, akik szintén elláttak határőrizeti szolgálatot, csaknem minden nap úgy 3-4 óra hosszan. Az őrs-parancsnoknak havi 25-30, a helyetteseknek havi 50-60 órát kellett járőr szolgálattal eltölteniük. A járőröket ellenőrizték, illetve havonta egyszer a nyomsávot. Az őrsök rendszeresített létszámához viszonyítva mindig kevesebb határőrrel látták el a szolgálatukat, mivel valamilyen okból adódóan — betegség, vezénylés stb. — mindig volt emberhiány. Az őrsön többnyire csak két hivatásos teljesített szolgálatot, az őrs-parancsnok és helyettese, az őrsellátó pedig sorkatona volt. A járőrök egy vagy két fősek voltak, amelyek önállóan tevékenykedtek. A szolgálatban álló járőrök senkitől sem tudtak tanácsot kérni a kialakult helyzetnek megfelelően azonnal kellett döntést hozniuk. Ugyanakkor nagy felelősség terhelte őket, hiszen a fegyverhasználati jogosultságukból, illetve kötelezettségükből fakadóan lényegében emberéletekről dönthettek. Ez a felelősség jelentősen megterhelte az őrsön szolgálatot teljesítők pszichikai állapotát.

Minden munkaszüneti napon hivatásos állományúnak kellett lenni az eligazítónak, aki a térkép előtt felkészítette majd szolgálatba küldte a járőröket, fogadta a beérkező járőröket, illetve intézkedett eseménykor. E mellett foglalkozásokat tartott, járt a kerülethez érkezőkre és egyéb rendezvényekre. Minden foglalkozást naponta kétszer kellett megtartani, délelőtt és délután a délelőtt pihenőben lévők számára. Hétfőn politikai tájékoztató volt, kedden és csütörtökön szakmai-katonai, szerdán, pénteken politikai foglalkozás volt a napirenden 2-2 órás időtartamban. A képzés fő iránya egyrészt a po-

litikai tájékozottság elérése volt, hogy a szocialista versenymozgalom vizsgáján ne bukjanak el a határőrök, másrészt az okmányismeret, a fegyverhasználat és az éleslövészetre történő felkészülés, amely nappali és éjszakai lövészetből állt.

A hivatásos állomány le volt terhelve, az élete összefonódott az őrsével, óriási teher volt a vállán, nem véletlen, hogy az utolsó sorkatona távozását nagyon megünnepelték. Az őrsökön a hivatásos állomány és a sorállomány között — akik a 24 hónap helyett 27 hónapot töltöttek el katonaként —, családi viszony alakult ki. A hivatásos állomány az őrs mellett lakott, éjjel-nappal együtt volt a katonáival. A helyőrséget csak engedéllyel hagyhatta el, de ekkor is mindig elérhetőnek kellett maradnia, mivel bármikor történhetett esemény és akkor szolgálatba kellett lépnie. Ebből adódott az, hogy esetenként az öregkatonákkal, a tiltás ellenére tegező viszonyba kerültek. Figyelembe véve a szolgálati megterhelést napi 3-4 órával számolva és a havi munkanapok számát, minden az alegységénél eltöltött munkanap a sok egyéb feladat mellett nagyon szorosan alakult. Az államhatáron, a terepen, többnyire a gyalogosan eltöltött szolgálat után, amelynek 2/3-a az éjszakai időszakra esett, foglalkozást kellett tartani, végezni az adminisztrációs tevékenységet, az állomány nevelési feladatait, tartani a kapcsolatot az együttműködőkkel, kidolgozni a foglalkozási terveket stb. El kellett látni a belső ellenőrzési teendőket (körletrend, külsőkörlet rendje, épületek tisztasága, főzés, étkezés, állattartás mikéntje, raktárak, takarmány, konyhakert, szerszámok állapota, katonák öltözete, kinézete, rovcancok és kiemelten a fegyverzet, technikai eszközök, ruházat karbantartottsága, üzemanyag, állattakarmány, ételmezési áruk felhasználása). Ehhez járult hozzá a munkaszüneti napokon ellátott eligazító szolgálat. Szabadnapjai jelentős részét hét közben kapta meg, nem akkor, amikor a családja hét végén szabad volt. Részükre talán csak a két részletben kivett szabadság jelentett némi nyugalmat. Azonban a szabadság alatt is felelt az 50-60 beosztottjéért, ha közülük bárki fegyvelemsértést követett el, azonnal visszarendelték a szabadságról, vizsgálat alanyává vált. Nem véletlen volt a nyugdíj korkedvezmény, illetve az, hogy a szolgálati idő szempontjából minden őrsön eltöltött év másfél évnek számított. A sok lemondásért, állhatosságért ez sem volt túl nagy kedvezmény. Nagyon ritkán eljutottak moziba vagy színházba, de ez is inkább a kerület szervezésében történt vagy a heti egy őrsi mozi vetítéseken tudtak kikapcsolódni, nagyrészt a kultúrát a helyi kocsmá jelentette. Ez a lakossággal való jó viszony kialakítása szempontjából előnyös volt. Ehhez járult hozzá, hogy a határőrizet és a vámellenőrzés folyamatos volt. Ez számtalan határőrnek, vámosnak azt jelentette, hogy a meghitt ünnepeket, Karácsonyt, Húsvétot, esetleg születésnapot, névnapot, nem beszélve a sok vásár- és ünnepnapról, szabad szombatról fegyveres szolgálatban kellett töltenie. De az időjárás, a terep sem kímélte őket, minden helyen, bármilyen időjárási viszontagság közepette is őrt kellett állni a határon. Sok kerületnél az őrs még a falutól is távol esett, tömegközlekedés hiányában a közlekedési eszköz a gyaloglás, a kerékpár, esetleg az őrs járműve volt. Persze a gyerekeknek nagy élmény volt a lovas kocsival (országos jármű, szekér) való iskolába járás. A lovas kocsit általában az őrs élelmiszerének beszerzésére, szállításokra, valamint riadó esetén a személyi állomány határzárásra történő kiszállítására használták. Előfordult azonban, hogy a rossz terepen, a nagy száguldás közepette a végére csak a ló, a szekérrúd meg az első kerekek maradtak ép-ségben, a szekér többi része nem bírta a vágat.

Lazítani, tévedni nem lehetett, a kerület éjjel-nappal járt ellenőrizni, a legkisebb hibáért is kemény elmarasztalás járt. Az EJR-el megerősített őrsökön szinte nem volt olyan éjszaka, hogy legalább egy riadó ne lett volna. Ezen riadók alkalmával 2-3 perc alatt el kellett hagyni az őrsöt. Sajnos nemcsak a határsértő indította el az elektromos jelzőrendszeren a riasztást, de a vadak is gyakran nekiszaladtak, a vadfogó kerítés ellenére is, a gólyák súlyát sem bírta, a sündisznó és a kukoricagyűjtő borzcsalád is tudta működtetni, de a relés dobozba befészkelte egérsalád is sok riadalmat okozott. Legalább 70-80%-ban téves riasztás történt, erről TEKE András nyá.hór. ezredes készített kimutatást doktori értekezésében.²⁰ Ez a jól kidolgozott rendszer és tudományos alapokra helyezett működtetése, az állami vezetés megbecsülése, a személyi állomány felkészítettsége, fegyelmezettsége, az emberséges környezet, a vezetők színvonalas tevékenysége, a hivatás- és hazaszeretet összességében eredményezte azt, hogy 98 %-os eredményességgel őrizték az államhatárt.

A büntetlen határsértés főben járó bűnnek számított. Ennek alapvetően két oka lehetett. Egyik, hogy az őrs-parancsnok rosszul szervezte a szolgálatot, nem ott volt a járőr, ahol a határsértő mozgott. Létezett ugyan a valószínű mozgási irány és valószínű mozgási idő, de az egyéb területeket is őrizni kellett és a határsértő sem mindig a feltételezett útvonalon haladt. Lehetett akár segítőtje, de ki is figyelhette a járőrök mozgását. Vagy sablonos volt a szolgálat tervezése, azaz mindig ugyanarra a helyre és ugyanazon az útvonalon vezényelték a járőröket, így nem valósult meg a meglepetés és rejtettség

kritériuma, amelyet tájékozási pontok és menetvonalak kijelölésével és használatuk állandó változtatásával tervezték meg. Másik ok a járőr ébertelensége lehetett, tehát nem vette észre a szökni szándékozót. Büntetlen határsértés esetében a vétkes járőr tagjait becsukták, az őrs-parancsnokot megfenyítették. Helyi lakos kiszökésekor általában a területi felderítő tisztet is felelősségre vonták amennyiben nem szolgáltatott konkrét helyzeti adatot a helyi lakos kiszökési szándékáról. A büntetlen határsértések közül az vonta maga után a legnagyobb retorziót, ha az őrs személyi állományának a tagjai közül szökött valaki át a határon. Rendkívül ritkán ugyan, azonban erre is akadt példa.

A sorkatonák tekintetében a korrupció szinte ismeretlen fogalom volt. Ennek egyik oka az volt, hogy erősen megszürt személyi állomány válhatott csak határórré. A sorozást követően lakóhelyi, munkahelyi ellenőrzést hajtottak végre, kiszűrték a nyugati kapcsolattal rendelkező személyeket. Másrészt a sorkatonák nem voltak olyan tartósan egy adott környezetben, hogy ilyen kapcsolatot ki lehetett volna építeni közöttük, kivéve azokat, akik helyi lányoknak udvaroltak, illetve a különleges helyzetben lévő, mint például a személygépkocsi vezetők.²¹

Amennyiben az őrsön mégis előfordult korrupció jellegű cselekmény, azt minden esetben parancsnoki és pártfegyelmi eljárás és felelősségre vonás követte.

A határterületen megjelent idegen személyek elfogása üldözéssel, zárással, razziák elrendelésével történt, ilyenkor áttértek a megerősített szolgálatra, amely napi 12 óra lehetett. **(IX.sz. melléklet)**

A razzia napokig is tarthatott, akár 500-600 fővel, több négyzetkilométernyi terület körülzárásával, átkutatásával. Természetes, a szolgálatellátás is főként gyalogosan történt, netán kerékpárral, télen síléccel vagy lóháton, a legnagyobb hidegben, esőben, szélviharban, zivatarban a fák, bokrok oltalmában, avagy az EJR gazdasági kapujában, útkereszteződésben kellett eltölteni a nyolc órát. A szerencsésebbeket a szolgálati kutya melegítette. A lovas járőr terepkutatást, határsértő üldözést végzett, a hivatásos állománynak is kellett tudnia lovagolni, amely tudományt a kiskunhalasi lovas iskolán sajátította el.²²

Járőr- és nyomsáv-ellenőrző szolgálatot láttak el lóháton, avagy határsértő üldözést. Emellett, annak ellenére, hogy a Határőrség gépjárműveit tilos volt vezetniük, jogosítványt is szereztek a tiszti iskolán személy- és teherjármű tekintetében. A tiszti állománynak el kellett végeznie egy négy éves katonai főiskolát, ahol tanári diplomát, majd nevelőtanári képesítést kaptak. Aki magasabb beosztásba akart kerülni, annak a Zrínyi Miklós Katonai Akadémiát kellett abszolválnia. A tiszti állomány a határőrizeti szakismeretek mellett katonai, harcászati, térképismereti, pedagógiai, műszaki szakmai felkészítésben is részesült. Minden tiszti iskolát végzett határőr valamelyik tanárképző főiskola oktatási, nevelési ismereteit is elsajátította és Gyáli úti gyakorló iskolában részt vett gyakorló oktatáson. Eleinte tanári oklevelet, majd később általános nevelői, valamint üzemmérnöki diplomát is kaptak.

A lovas járőr csak kétfős lehetett, illetve osztrák viszonylatban sem lehetett egy fős járőrt küldeni szolgálatba. Déli viszonylatban a hivatásos állomány mehetett egyfős járőrbe, illetve keleti, északi viszonylatban lehetett egyfős járőrököt alkalmazni. De a magánnyal, fáradtsággal, a fagyos, hideg földdel, elálmosodással is nagyon meg kellett küzdeni az éj sötétjében, nemegyszer a félelemmel is, a szolgálat állandó éberséget, figyelmet igényelt. A rejtett figyelőben lévőknek mozognia sem szabadott, de volt olyan járőr, aki még csak le sem ülhetett le, a járőrök tagjai nem beszélgethettek, nem dohányozhattak, nehogy felfedjék magukat a határsértők előtt. Az erős dohányosok sok módot kitaláltak a cigaretta és gyufa kicsempészésére a szolgálatba, és a cigaretta titokban történő elszívására, amely néha ahhoz vezetett, hogy megégették magukat vagy öltözetüket. Látni kellett a sötétben is, észrevenni a settenkedve, rejtetten közeledő határsértőt vagy ellenőrző járőrt. Minden zajra oda kellett figyelni, a sündisznó mozgását meg kellett tudni különböztetni az emberi léptektől, hogy fölöslegesen ne kerüljön sor riadó elrendelésére.

A H-63 jelzőkészülék 200-200 méter vékony kifeszített drót volt, amelynek mindkét végéhez kis rakétakilövőt csatlakoztattak. Ha valaki belebotlott a drótba, működött a készülék és felröppent a rakéta, megvilágítva a terepet. A kutyát ilyenkor el kellett engedni, hogy elfogja a személyt. Esetenként vad is működtette a készüléket, ezáltal előfordult, hogy a kutya elveszett, mivel a vad után eredt. A jól képzett kutyának a vadat nem szabadott üldöznie, vissza kellett jönnie a gazdájához. Ezen kívül blokkon is alkalmaztak szolgálati kutyát, pár száz méteres drótkötélre a pórásznál fogva kötötték ki, hogy jelentősebb terepszakaszt le tudjon zárni. Némely kutya ezt nagyon nehezen viselte, hiszen gazdához volt szokva. A kutyákat nyomkövetésre és a járműben elrejtőzött személyek, illetve elrejtett tárgyak — kábítószerek, hasadó- és robbanóanyag — felfedésre is kiválóan lehetett alkalmazni. **(X.sz. melléklet)**

Az 1960-as években a H-63 jelzőkészülék elődje egy fadoboz volt, amelyben elemmel egy csengő működött, ha a kifeszített cukorspárgába valaki belebotlott. A reggeli harmat is úgy el tudta nehezíteni a spárgát, hogy az beindította a készüléket. Létezett a kézből kilőhető 30 mm-es rakéta is. Három szint használtak, a fehér a terep megvilágítást szolgálta, a zöld az összeköttetést, a piros sokcsillagos a veszélyt. Ha fellőtte a járőr a piros rakétát vagy lövést adott le Kalasnyikov géppisztolyából, azt jelentette, hogy határsértőt észlelt vagy megsérült valaki. Ekkor minden szolgálatban lévő személynek a távbeszélő készüléken (TBK), be kellett jelentkeznie az őrsre.²³ A készülékek csatlakozási pontjait az őrsök működési területein rejtetten helyezték el.

Az ellenőrző járőröknek, akik az őrs tisztesei és a hivatásos állományából kerültek ki szintén ébernek és felelősségteljesnek kellett lenniük, Ők ellenőrizték a szolgálatban lévő járőröket. Az ellenőrző járőrnek rejtetten kellett mozognia, de a határsértőt nem utánozhatta, mert ekkor is könnyen bajba kerülhetett. A nyomsáv ellenőrző járőrnek sem volt könnyebb dolga, még a sötétben is, erős lámpafény-nél észre kellett vennie a nyomsávon az elváltozásokat. De nem haladhatott akármilyen kényelmesen, mert meg volt szabva a menetideje, mozgási sebessége.²⁴ Minden mozgásban lévő járőrnek rejtetten, terepszakaszról – terepszakaszra kellett haladnia, közben terepkutatást végeznie, hogy felfedje a határsértő nyomait vagy az éppen rejtőzködő határsértőt. Ez vonatkozott a szolgálatba történő be- és kivonulás idejére is.

A helyi lakossággal családi viszony alakult ki, egymást segítették, sokszor az őrs gépkocsija vitte be a helyi lakos beteget kórházba, nagy hóban segített az ellátásban. A téeszekben rendszeresen dolgoztak a katonák, ennek fejében a lovak ellátásához járultak hozzá vagy az őrs szépítéséhez a gazdasági egységek. A gyanús, idegen személyek jelentésében a lakosságra nagy feladat hárult, ami természetesen közös érdek volt. A szervezett együttműködés céljából hozták létre a HECS-ek (határmenti együttműködő csoportokat), alakították ki az önkéntes határőr mozgalmat.

Határőrnek lenni hivatást jelentett, amely teljes embert igényelt a hivatásosok és a sorkatonák tekintetében egyaránt. A sorozott állomány — annak ellenére, hogy 27 hónapos katonai szolgálat után szerelhetett le — jó szívvel emlékezett vissza a Határőrségnél eltöltött időszakra. Ez elsősorban annak volt köszönhető, hogy a Határőrség vezetése mindig a legjobb körülményeket igyekezett biztosítani részükre, közvetlen parancsnokaik szigorúan, de emberségesen bántak velük, törődtek gondjaikkal, jó volt az ellátásuk, ruházatuk, felszerelésük, az igazi nagy családi viszonyt sikerült kialakítani a kisebb közösségekben, midig érezték a szerető gondoskodást. Folyamatosan nevelték, képezték az állományt, még a legbonyolultabb feladatra, az útlevelkezelésre, az okmányellenőrzésre, a fegyverhasználatra is oly fokon készítették fel őket, hogy magabiztosan tudtak minden nehéz helyzetet kezelni.

A határban gyakran találkoztak a munkát végző lakosokkal, akik esetenként megkínálták őket borral vagy pálinkával, főleg ha segítettek nekik.²⁵ Szolgálatban a szeszital fogyasztás tiltva volt, ezért csak nagyon módjával merték azt elfogadni. Az őrsre sem nagyon mertek alkoholos italokat behozni. Szállóige volt, hogy az első és utolsó gyümölcs a járőré, hiszen éjjel-nappal a határt járták.²⁶

Minden alegységnél működtettek kantint, ahol közérteni áron tudtak megvenni üdítőitalokat, cigarettát, tisztálkodó eszközöket, levelezési kellékeket.

A kerületek működési, illetékességi területe nem igazodott a közigazgatási határokhoz. Egy-egy kerületnek ebből adódóan több megyei szervezettel is együtt kellett működnie. Ezt bonyolította az a helyzet, amikor a Vám- és Pénzügyőrség áttért a régiós szervezetre. Például a Zalaegerszegi Kerületnek Vas megyében is voltak őrsői, egészen Körmendig. Körmenden volt a tartalékőrs, amely a 8-as utat ellenőrizte, illetve a szentgotthárdi vasúton és az államhatár irányába közlekedő autóbuszok utasait igazoltatta. Ha szükséges volt, az őrsöket erősítette meg. A második lépcsőbe tartoztak a kiképző pontok és a kerületek szak századai is, akik, főleg razziák esetében vagy megerősített szolgálat során vettek részt a határőrizetben. Az osztrákok, még hivatalosan is sokszor panaszkodtak, hogy békés polgárként, háromszor is géppisztolyos katonák állítják meg. Egyszer Körmend alatt a tartalékőrs végzett okmányellenőrzést, majd Rábafüzesen az EJR kapujában igazoltatták, harmadszorban pedig a FEP-n állították meg. Magyarországnak a schengeni egyezményhez való csatlakozása után viszont keserűen emlékeztek azokra az időkre, amikor a magyar határőrök a saját ellenőrzési rendszerükkel az ő biztonságukat is védték.

Ebben az időszakban az együttműködés az úgynevezett „összbelügyi érdek” mentén épült fel. Minden szervezetnek azt a politikai érdeket kellett kiszolgálnia, ami a szocializmus eszméjéből fakadt, azaz mindenkiről mindent jelenteni, ami arra utal, hogy ellensége a szocializmusnak. Ilyenek voltak többek között a nyugatimádat, szabadság- és kalandvágy, anyagi haszonszerzés-vágy stb. Gyakorlatilag a határőr-vám együttműködés a FEP-n valósult meg. Az utas megérkezvén a határátkelőhelyre, először a határőrrel találkozott, aki ellenőrizte úti-okmányait, illetve azt, hogy a járműben nem rejtőzött-e el

valaki. Ha az államhatár átlépés feltételei adottak voltak, akkor továbbengedte a személyt a vámvizsgálatra. Ha az útlevelkezelő gyanús dolgot észlelt, nagyobb csomag, zavart viselkedés, esetleg valamely információval rendelkezett az utassal kapcsolatban, akkor erről értesítette a vámost. Többször határőr oldalról felvetődött, hogy nagyon egyoldalú az együttműködés, csak a határőr ad információt a vámosnak. De ennek egyszerű oka volt, hogy a határőr találkozott először az utassal. Azért ellenpéldák is akadtak. Mivel az útlevelkezelőnek nem volt feladata a személy vagy a gépkocsi részletes átkutatása, előfordult, hogy a vámosok találtak elrejtve útiokmányokat, amelyről tájékoztatták a határőröket. A vizsgálat során kiderült, hogy ezen útlevelekkel akartak személyeket kicsempészni az országból. Esetenként előfordult, hogy nagyobb pénzösszeget találtak az átlépő személynél a vámosok, egyik ilyen információból fakadóan sikerült embercsempészt elfogni. Olyan eset is történt, hogy a vámosnak gyanús lett egy térkép, amely egy Német Szövetségi Köztársaság állampolgáránál volt. Az természetes, hogy aki autóval utazik, az visz magával térképet, de a vámos ezen a térképen talált különböző ceruzával rajzolt jelzéseket. Értesítette a határőröket, akik arra a következtetésre jutottak, valószínű embercsempészt fogtak el.²⁷ Elrendelésre került az államhatár lezárása, az éjjeli órákban el is fogták a három Német Demokratikus Köztársaságbeli határsértőt. A határőr vámmárolt járműteret nem nyithatott fel, csak konkrét gyanú esetében, így többször előfordult, hogy a vámosok találtak meg elbújt személyt a zárt térben.

A gyakorlati együttműködés továbbá a határterületen lefolytatott akciók során valósult meg, ugyanis a vám által a határterületen kezdeményezett akciókat csak úgy lehetett lebonyolítani, ha megtörtént a határ lezárása, nehogy a menekülő személyek külföldre szökhessenek. Többször az ilyen akciók elrendelésére a Határőrségtől kapott információt a vámos. Ez is természetes volt, hiszen a határőr élt a határterületen. Az őrsők szinte minden határ közeli településben megtalálhatók voltak, a FEP-ek, ahol sokszor csak 15-20 vámos dolgozott 30-50 km-re voltak egymástól, csak a nagyobb határátkelőhelyeken volt a vámosok létszáma is 50-60 fő. Sok sorkatona nőtt be valamelyik határ közeli településre. Ezáltal a lakossággal való kapcsolat előbb, hatékonyabb volt. Azért előfordult, hogy a határterületen egy-egy tiltott pálinkafőzde a vámosok információja alapján került felszámolásra. Az információcsere sajátosan működött. A határőrnek érdeke volt, hogy a készülő határsértésről minél több rendvédelmi szervezet tudjon, így nagyobb volt az elfogás valószínűsége. A Határőrség statisztikájában az elfogás volt a lényeg, nem pedig az hogy kinek a segítségével történt. Sőt, ha együttműködő járult hozzá az elfogáshoz, ez értékelendő szempont volt, hogy jól dolgoztak, másokat is be tudtak vonni a határőrizetbe. A vámosoknál más szemlélet volt a jellemző. Náluk az számított, hogy ők mennyi értéket fogtak el a határon, mennyi hasznot hoztak ezzel az államnak és a sajtóban ezt közzé lehetett tenni. Ha a Határőrség közreműködésével történt a felderítés, akkor ezt nem lehetett a saját dicsőségre elszámolni. Ezért előfordult, hogy nem adták át a konkrét információt, főleg azért nem, mivel az utas először a határőrrel találkozott, az útlevel-ellenőrzés után ment a vámvizsgálatra.

Mint minden jó házasságban előfordultak súrlódások is a Határőrség és a Vám- és Pénzügyőrség kapcsolatában. Ezek azonban elsősorban a közép- és felsővezetői szinten jelentkeztek, mégpedig a varakozások és a kié a dicsőség problémakörökben. Az állami vezetést is érzékenyen érintette, ha valamelyik határátkelőhelyen feltorlódott a forgalom és hosszú sorok alakultak ki. Ilyenkor esetenként a két szervezet egymást okolta, a határőrök azt mondták, hogy túl lassúak a vámosok. Ennek néha volt alapja, mert amikor elrendelték a forgalomgyorsítást, akkor is előfordult, hogy a vámosok alaposan végezték az ellenőrzést. A másik ütközési pont pedig az volt, hogy a vámosok hozták nyilvánosságra a nagy fogásokat, mint drogcsempészek elfogása, holott a Határőrség jelzésére vizsgálták át alaposabban a járművet. Ha a vámosok kaptak információt kamionban elrejtett jelentős csempészárurol, ezt az információt többször megtartották maguknak és igyekeztek a kamiont az előtt átvizsgálni, hogy az az útlevelkezelésre jelentkezett volna. A határőrök jelentős technikai felszereltséggel rendelkeztek, jó szimatú és kiválóan felkészített kutyák segítették az elrejtőzött személyeket megtalálni, de a drogot és a cigarettát is jelezni tudták. Ez néha nem tetszett a vámosoknak, ezért voltak olyan ötleteik, hogy átveszik az egész határforgalom ellenőrzést, ők végzik az útlevel-ellenőrzést is vagy közösen végezzék az ellenőrzést. Erre NOVÁKY Balázs nyá. hőr. altbgy., volt országos parancsnok úgy emlékezett vissza, hogy: „titokban a Magyar Honvédség kitalálta a Vám- és Pénzügyőrséggel egyetemben, hogy hogyan lehetne a Határőrséget ebbe a két szervezetbe integrálni. A zöldhatár őrizetét a Magyar Honvédségbe, a határ-átkelőhelyeket pedig a Vám- és Pénzügyőrségbe.”²⁸ (Ennek az elképzelésnek voltak ugyan történelmi hagyományai, azonban nem a magyar, hanem a román rendvédelem történetében. a szerk.) De ellenpélda is volt. „1992-ben a Belügyminisztérium részéről szerették volna, ha a Vám- és Pénzügyőrség

feladatkörének bizonyos, a határokon végzett tevékenysége, s ezzel állományának egy része is – nevezetesen a határon vámvizsgálatot végző alsó fokú szervezet tagjai – a belügyminisztériumba, s ezzel együtt a belügyminiszter irányítása alá kerülnek.”²⁹ A közös ellenőrzés vége az lett, hogy a határőr végzett három-négy perc alatt, a vámós hosszabb kutatást valósított meg, így a határőr otthagya és ment a következő kocsihoz. A két szervezet között a rendfokozati viszonyok is érdekesen alakultak. Amíg a FEP parancsnok általában alezredes volt, addig a vámósok vezetője tiszti, esetenként zászlós volt, kivéve a nagyobb határátkelőhelyeket, ahol a parancsnoki tisztséget szintén főtiszti rendfokozatú személy töltötte be. Az útlevékezelők zöme sorkatona volt, míg a vámósok hivatásosak voltak.

Összegezvén, a két szervezet közötti szemléletbeli eltérés adott némi sajátosságot az együttműködésnek. Vámterületen a bevételek nagysága volt a döntő. A Határőrségnél a büntetlen határsértés főbenjáró bűnnek számított, ennek elkerülése érdekében az együttműködés létszükséglet volt. Nem az volt az érdekes, hogy ki fedte fel a határsértőt, hanem az, hogy az el legyen fogva. Ha valaki a vámelőrzésen átszúszott, arra nem könnyen derült fény. A határon azonban ott volt a nyomsáv, amely jelezte, hogy azon valaki átment, még a megtévesztő és mentesítő eszközök ellenére is. A határsértők különböző talpakkal, özláb mintákkal próbálták leplezni nyomaikat.³⁰

Mint minden rendvédelmi szervezet esetében operatív együttműködés is létezett a Határőrség, valamint a Vám- és Pénzügyőrség között. „A hatályos magyar jogszabályok alapján nemcsak a Rendőrség és a Nemzetbiztonsági Szolgálatok jogosultak meghatározott feltételek esetén titkos információgyűjtő tevékenység folytatására, hanem még további négy szerv: a Határőrség, a Vám- és Pénzügyőrség, Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat és az Adó- és Pénzügyőri Ellenőrzési Hivatal nyomozó hatóságai. Mint látszik, a hatályos jogszabályok szerint ma Magyarországon tíz szerv jogosult titkos információgyűjtésre. Az 53.§ alapján ezeket a szabályokat értelemszerűen alkalmazni kell a Vám- és Pénzügyőrség, a Határőrség, továbbá az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal nyomozó hatóságának eljárására is.”³¹ Az operatív együttműködés két módon valósulhatott meg. Információ volt arról, hogy a célszemély a határátkelőhelyen meg fog jelenni. Ez lehetett saját operatív személy, de lehetett olyan ellenséges ügynök (kémgyanús, figyelőztetett személy), akinek a mozgását, kapcsolatrendszerét csak figyelni kellett. De néha az adott helyzet általi lehetőség is kiváltott ilyen tevékenységet, beszervehető személy tekintetében. Ezen esetekben el kellett tekinteni az alapos vámelőrzéstől. Néha ez is nemtetszéshez vezetett a vám- és pénzügyőrök részéről, mivel arra kérték őket — ha kellett államérdekre hivatkozva és a konkrét indok, a részletek átadása nélkül — hogy mellőzzék az ellenőrzést. A határátkelőhely rendjéért a határőr volt a felelős, ezért az ő joga volt a személy elfogása vagy elengedése.

Az 1980-as évek végétől kezdődően fokozatosan megváltozott a határőrizet struktúrája. Ennek okai első sorban a Varsói Szerződés felbomlása, szocialista viszonyok összeomlása, az EJR lebontása.³² A határforgalom erőteljes gyarapodása nyomán az 1980-as évek végére az utasforgalom is elérte a 100 millió főt.

Ehhez járult hozzá az 1991-1999 délszláv háború, a sorállomány megszűnése a Határőrségnél³³ Az Európai Unióhoz csatlakozásunk,³⁴ illetve a Schengeni egyezményhez történő csatlakozásunk,³⁵ A Határőrséget 2005-ben kivonták a fegyveres erők kötelékéből, végül pedig integrálták a Rendőrségbe.³⁶

A rendszerváltás pillanatában a Határőrség alapvetően katonai módszerekkel látta el feladatát, a szigorú centralizáció és nagyfokú „titkosság” jellemezte tevékenységét. Legfontosabb feladata az ország illegális elhagyásának megakadályozása volt, ami kiterjedt a többi volt szocialista ország polgárai nyugatra szökésének megakadályozására is. A demokratikus jogállam működési elvei, az európai integrációhoz való csatlakozás azonban politikailag semleges, feladat és eszközrendszerét tekintve a jog által szigorúan és egyértelműen körülhatárolt, tevékenységében hatékony, és törvényesen működő Határőrséget követelt.

A Határőrség 1989-től aktív kezdeményezője volt a nyugat-európai mintára történő szervezeti-működési átalakulásnak. Ennek szellemében születettek meg a 1989. évi minisztertanácsi határozatok a Magyar Köztársaság államhatáráról, annak rendjéről, őrizetéről és átlépésének szabályairól. A dokumentumok előírták, hogy 1990 és 1995 között fokozatosan ki kell vonni a sorozott állományt a Határőrség szervezetéből, és meg kell teremteni a hivatásos határőrizeti rendszert.

A Jugoszlávia és volt köztársaságai között kirobbanó polgárháború és háború miatt, valamint a volt Szovjetunióból „várt” óriási migrációs hullám miatt azonban a Határőrségtől nem lehetett az előre eltervezett ütemben kivonni a sorozott állományt. A biztonsági kockázatok erősödése gyors reagáló-

képességű, megerősített, kellő mobilitással rendelkező alegységek létrehozását tette szükségessé. Ennek jegyében született az államhatárok azonnali lezárására alkalmas kötelék felállításáról 1992. évi kormányhatározat. A kormányhatározat döntése alapján jöttek létre az „akció századok”, melyek rövid időn belül elnyerték a „határvadász” század nevet.

Egyre nyilvánvalóbbá vált viszont, hogy a Határőrség feladatai elsősorban rendvédelmi jellegűek, amelyek nincsenek összhangban a kizárólag fegyveres erőként való minősítéssel. Az alkotmány 1993. évi módosításában azt is rögzítették, hogy a Határőrség egy kettős rendeltetésű, védelmi és rendészeti feladatokkal egyaránt bíró szervezet.³⁷ Az időközben megszületett jogszabályok megteremtették a határőrizet, valamint a Határőrség működéséhez szükséges alapvető jogszabályi feltételeket.

Eközben eltelt a hivatásos határőrizetre történő átállásra eredetileg tervezett öt év. A kormány 1996-ban határozatban értékelte az eltelt időszakot, és meghatározta a további feladatokat.³⁸ Ennek szellemében hozott az országgyűlés 1997-ben határozatot a Határőrség fejlesztésének irányairól.

A sorállományú Határőrség megszüntetése azért vált szükségessé, mert a honvédelmi koncepció átalakulásával, a Határőrség feladatában a súlypont a fegyveres erő honvédelmi tevékenységéről átkerült a határőrizeti rendvédelmi feladatokra. A határrendészeti és a határforgalmi munka átalakulásával szakmává, s egyben felelősségteljes jogalkalmazói tevékenységévé vált. A sorkatonai szolgálat idejének csökkenésével, a sorozott állománytól mind kevésbé volt elvárható a jogszabályok oly mélységű ismerete, hogy annak alapján megfeleljenek a szakma kihívásainak.³⁹

A sorozott állomány teljes kivonásának ütemét kormányhatározat írta elő.⁴⁰ 1998. április 25-én került sor a Határőrségnél sorkatonai szolgálatot teljesítők búcsúztatására a budapesti határőr igazgatóság adyligeti laktanyájában. Magas rangú állami-politikai vezetők, a fegyveres és társadalmi szervezetek képviselői, az egyházak megbízottjai és természetesen a szülők és hozzátartozók jelenlétében köszöntek el kilenc hónap után az utolsó határőr sorkatonák.

A katonai ceremóniával ünnepelt eseményt a díszzászlóalj bevonulása indította, majd a csapatzászló, a történelmi lobogók és a határvadászszázad zászlók fogadását követően KUNCZE Gábor belügyminiszter és NOVÁKY Balázs altábornagy, országos parancsnok köszöntötte a felsorakozott állományt. KUNCZE Gábor beszédében kiemelte, hogy a sorkatonai szolgálat megszüntetését hosszú fejlődési szakasz előzte meg. A belső átalakulás mellett hazánk a „legújabb kori népvándorlás útvonalába” került, és a határforgalom tartósan 100 millió fő fölé emelkedett. Jelentősen nőtt az államhatárhoz kapcsolódó bűncselekmények száma.⁴¹

Elismeréssel szólt arról, hogy a Határőrség a bonyolult körülmények ellenére mindvégig magas színvonalon teljesítette feladatait és megbízhatóan őrizte az államhatárt. „Az eredményekben benne van a sorállományú határőrök, határvadászok helytállása, a határőrszolgálat kiváló ellátása is.

A határőrszolgálat közismerten a katonai szolgálat legkeményebb, legnehezebb területei közé tartozik. Állandó éjjel-nappali készenlétet kíván, és a határőrnek nap mint nap meg kell küzdenie az időjárással a terep viszontagságaival is. Munkája, a szolgálat ellátása befolyásolja az ország nyugalalmát és viszonyát a szomszédos államokkal. A hazánkba érkező és tőlünk távozó külföldi legelső és utolsó a határőr magatartásától függ.

Csak a legteljesebb elismerés és a köszönet hangján szólhatunk a jelenlegi és a volt határőr sorkatonák helytállásáról.”⁴²

A belügyi tárca vezetőjének beszéde után átadták a köztársasági elnök emlékHzászlóját a Határőrség országos parancsnokának, amelyet a tábori lelkészek szenteltek fel. GÖNCZ Árpád adományozó levelében a következőket írta: „Most, amikor a Határőrség korunk követelményeinek megfelelően átalakul, a sorkatonák részére eljött az utolsó szolgálat ideje. Helytállásuk megörökítésére emlékHzászlót adományozok. Emlékeztesse a zászló a ma Határőrségének állományát arra a több mint félmillió fiatalra, akik az elmúlt évtizedekben alkotmányos kötelezettségüknek eleget téve, bátran fáradozást nem ismerve védték Magyarország határait. A dicsőség fénye övezze hősi halottaink emlékét, akik a legdrágábbat adták a haza védelmében. Emlékeztessen minden határőrt a maradéktalan kötelességteljesítésre és felelősségvállalásra a haza szolgálatában.” KÓRÓDI Mária az országgyűlés alelnök asszonya szalagot kötött az emlékHzászlóra.⁴³

A leszerelők nevében VEZDA László határőr búcsúzott. Felidézte a bevonulás, a kiképzés emlékezetes pillanatait, a határvadász-szolgálat napjait. „Akkor értettük meg, mit jelent határőrnek lenni... Egyszerűsítette a nehézségek elviselését, hogy felkészült segítőkész parancsnokkal találkozhattam és meghatározó volt az a bajtársi közösség, amelybe kerültem. Az egymásra utaltság, a közös élmények gyakran életre szóló barátságokat hoztak létre. Társaim nevében is mondhatom: büszkék vagyunk arra,

hogy határörkatonák voltunk Minket a zöld vállap, a határvadászok baret sapkája mindig az itt töltött hónapokra fog emlékeztetni.”⁴⁴

Ezt követte a zászló átadása, majd a maradók nevében KOVÁCS Attila határőr őrmester mondott beszédet, búcsúzó katonatársinak. Felvillantotta annak a folyamatnak a kiemelkedő pillanatait, amely a sorállományú szolgálat megszűnéséhez vezetett 1990-től a határátkelőhelyeken, később a határőrizeti kirendeltségeken, majd a határvadász-alegységeknél. „Amikor hamarosan átvesszük Önöktől a Határőrség zászlóját, történelmet élünk át, mely büszkeséggel tölt el valamennyiünket, hiszen az utolsó perig becsülettel felelték meg kötelességüknek, s mi ugyanezt vállaltuk eskünkben. Ha kilépnek leszerelessük napján a laktanya kapuin, egy korszak távozik a Határőrségtől, melynek mi, itt maradók emelt fővel tisztelgünk. Ahogy Önök az ünnepség végén leveszik a zöld barettsapkát a határvadászok szent címerével, úgy lépnek Önök helyére tiszthelyettes társaim, akiknek holnap már hivatásuk lesz minden határőr jelmondata: Bátorság, becsület, büszkeség!”⁴⁵

Végül az országos parancsnok köszönt el. Kijelentette, hogy a Magyar Köztársaság államhatárának őrizete, a határforgalom ellenőrzése, a határrend fenntartása folyamatos. Kiemelte, hogy nem a feladatoktól, a törvényben előírt kötelezettségektől mondanak búcsút, hanem attól az ezerkétszázharminchat határőrtől, akik feladataik végrehajtására sorkötelezettség alapján utolsóként vonultak be. „A most leszerelő határőrök részesei a Határőrség történelmének. Nagy család voltunk, Nagy család maradunk. Olyan család, ahol visszavárjuk elköszönő fiainkat és a helyükre lépő új családtagok, a hivatásos és szerződéses határőrök tiszteletet, megbecsülést kapnak nemcsak tőlünk, de az útra kelő magyar és külföldi utasoktól, a határ menti települések polgáraitól. ... Tiszta szívből köszönöm szolgálatukat!”⁴⁶

Az ünnepséget az utolsó sorállomány díszmenete zárta. Ezzel lezárult a Határőrség történetének 1946-1998-ig tartó 52 éves szakasza, és kezdetét vette a hivatásos határőrizet.

Az ünnepi eseményt a Határőrség országos parancsnokának díszparancsban örökítette meg.

Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása után felmerült, hogy a folyamatok előrehaladtával már nem lesz szükség önálló határőrségre, ezért előkészítették a rendőrség és a határőrség összevonásának tervét. 2007. XII. 29-én „örökre” levonták a Magyar Határőrség zászlóját, amely mint önálló szervezet megszűnt. A testület 2008. I. 1-jén beolvadt a Magyar Köztársaság Rendőrségébe.⁴⁷

Az államhatár őrizetének hangsúlya áttevődött a befelé történő illegális határátlépések megakadályozására, amelyek többnyire szervezett módon, embercsempészek közreműködésével történtek. Az illegális migránsok egy része afrikai (egyiptomi, algériai), másik része pedig közép-ázsiai (pakisztáni) térségből indult ki, a nyugatra jutás reményével. A határbiztonság megteremtése új kihívások elé került.⁴⁸

Érdekes az Állami Számvevőszék 1995 októberi jelentés-e a Vám- és Pénzügyőrség működésének és gazdálkodásának ellenőrzéséről. Érzékelvén a megváltozott határőrizeti – operatív helyzetből fakadó kihívásokat, a rendvédelmi szervezetek együttműködését szorgalmazták.

A magyar kormány 2001 márciusában elfogadta a schengeni akciót, amely a közösségi vívmányok legfontosabb kérdéseivel foglalkozik. Az Európai Unióhoz történő csatlakozással összefüggésben az egységes határellenőrzési rendszer megvalósításáról szóló kormányhatározat alpontja határozta meg azokat a feladatokat, amelyeket a kiegyenlítő intézkedések bevezetése érdekében kellett végrehajtani.⁴⁹ 2001-ben belügyminiszteri utasítás született, amely a mélységi ellenőrzési rendszer kialakítását és az ehhez kapcsolódó feladatok végrehajtását írta elő.⁵⁰ A belső határokon való ellenőrzés megszüntetésének kompenzálására a schengeni szerződéshez csatlakozott tagállamok a mélységi ellenőrzési rendszer kialakítását látták eredményre vezetőnek, amely során az ország területén belül az idegenrendészetért felelős hatóságok járőrei bárhol, bármikor igazoltathatják a külföldieket. A Belügyminisztérium, a Pénzügyminisztérium és a Szociális és Családügyi Minisztérium közötti egyeztetések eredményeképpen együttes utasítás került kialakításra az illegális migráció és az ehhez kapcsolódó más jogellenes cselekmények komplex mélységi ellenőrzésének kialakítására és működtetésére.⁵¹ A kormányhatározatban, a belügyi utasításban és az együttes utasításban meghatározott feladatok végrehajtására az együttműködő szervezetek felkészültek és 2002. év közepétől megkezdték az előírt feladatok teljesítését. Valamennyi érintett szervezet már a kezdetektől kiemelt fontosságú célként kezelte, hogy az Európai Unióhoz való 2004 májusi csatlakozásig, a közös, illegális migráció elleni akciók általános jellegű tevékenységgé váljanak az együttműködő szervezetek feladatellátásai során. Már a 2002-ben megkezdődött, majd a szorosabb együttműködés során kialakult a migrációs ellenőrző háló működtetése érdekében azon kapcsolati rendszer, amely azóta is alapja a közös tevékenységnek, ez pedig az összekötő tiszti/tisztviselői rendszer. 2004. IX. 01-én a belügyi a földművelésügyi és pénzügyi tárca együttes utasításával létrejött az Integrált

Vezetési Központ, melynek tevékenységébe bevonásra kerültek a belügyi tárca irányítása alatt álló szervezetek — határőrség, rendőrség, bevándorlási hivatal — mellett, a Vám- és Pénzügyőrség, valamint az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség (OMMF) központi és területi és egyes helyi szervei.⁵² A megváltozott feladatok és előírások végrehajtása, a modern és integrált határ-ellenőrzés megvalósítása, az Európai Unió gazdaságának és biztonságának védelme érdekében szükségessé vált a Határőrség és a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnokai által korábban kiadott együttes intézkedés aktualizálása. Az új együttes intézkedés lényeges eleme a terrorizmus elleni magyar nemzeti akciótervben meghatározott feladatok teljesítése volt. A személyforgalom ellenőrzésében jelentős lépést jelentett az egyvonalas, egy megállásos technológia bevezetése a külső határszakasz határátkelőhelyein. Kimunkálták a Vám- és Pénzügyőrség szervezetei és a Magyar Határőrségi szervezetei közötti új típusú együttműködés alapja. A mélységi ellenőrzés keretein belül a két hatóság saját hatáskörébe tartozó jogellenes cselekmények elleni fellépés hatékonyságának növelése érdekében a mobil ellenőrző mélységi ellenőrzések végrehajtását tervezték. A célkitűzés szerint az aktualizált együttes intézkedés — a másik szervezet önálló hatáskörét tiszteletben tartva mind elveiben, mind az együttműködő szervek feladatainak deklarálásában — elősegíteni volt hivatott a szervezetekkel szemben támasztott elvárások eredményes végrehajtását, az Európai Unióhoz történő csatlakozás kapcsán a megfelelő szintű szakmai felkészülést. Az Integrált Vezetési Központ csúcsszervezeteként, központi stratégiai szintjeként Integrált Vezetői Tanács is létrejött. Vezetője a Határőrség rendészeti főigazgatója, tagjai pedig a társhatóságok operatív döntésre jogosult vezetői: a Rendőrség közbiztonsági főigazgatója, a Bevándorlási Hivatal főigazgató-helyettese, a Vám- és Pénzügyőrség rendészeti főigazgatója, az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség elnöke. A vámhatóság a vámellenőrzési és mélységi ellenőrzési tevékenysége keretei között illegális migrációs tevékenység felderítőjeként lép fel, majd a tényállás és a bizonyítékok rögzítését, továbbá a jogszabályokban foglalt intézkedések megtételét követően az ügyet haladéktalanul átteszi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz.⁵³ Az Európai Unió belső hatáiraivá minősült határszakaszainkon a vámellenőrzés a szövetséghez történő csatlakozásunkkal, azaz 2004. V. 01-vel megszűnt. A Határőrség kezdeményezésére és irányításával kezdődtek meg az egyeztető tárgyalások a Rendőrség, a Vám- és Pénzügyőrség, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal és az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség között az ország teljes területét átfogó idegenrendészeti szűrő-ellenőrző rendszer létrehozása érdekében. Ekkor került kialakításra a migrációs háló, a komplex mélységi ellenőrzés rendszere, feladatai, az Integrált Vezetési Központ, meghatározásra került továbbá a bevetési szervezetek feladatrendszere, szervezetük és tevékenységük. A közös feladatvégrehajtás több módon is megvalósulhatott, az egyik módszer az volt, hogy az együttműködő szervek állománya egy helyen, egy időben, közösen hajtsa végre a feladatát, és minden szervezet a saját hatáskörébe tartozó ügyekben járjon el.

A másik lehetőség pedig az volt, hogy minden szervezet önállóan lát el feladatot egy adott területen, de tudnak a másik szervezet jelenlétéről, azokkal kapcsolatban állnak, így ha olyan esemény következik be, amelyik a másik szervezet hatáskörébe tartozik, akkor értesítik azt. Mivel ebben a szűrőrendszerben a Határőrség mellett a Rendőrség, valamint a Vám- és Pénzügyőrség — mint fegyveres szervezetek — kijelölt személyi állománya is részt vett, és gyakran került sor akciókra, felmerült annak igénye is, hogy ezeknek a szervezeteknek fel kellene térképezni az országot abból a szempontból, melyek az illegális migráció és az ahhoz kapcsolódó más jogellenes cselekmények által leginkább fertőzött területek. Az együttműködő szervezetektől beérkező adatokat — amelyek tartalmazzák a fertőzött helyek leírását, statisztikai adatait, vázlatrajzát, fényképeket az adott területről — számítógépre lehet vinni, és az így nyert adatbázis a jövőben, nagyban elősegíthetné az akciók tervezését, valamint az abban résztvevő állomány felkészülését, eligazítását. Az elképzelés egyhangú elfogadásra talált és megkezdődött ezen adatbázis „Checknet” elnevezéssel számítógépes megjelenítésének kivitelezése és az adatbázis feltöltése.

Az új helyzetben a következő tevékenységek kerültek meghatározásra: „Egyvonalas ellenőrzés bevezetése a külső határon 16 határátkelőhelyen, közös nyomozó csoportok felállítása a cigaretta és az embercsempészet ellen, együttműködés a migrációs hálóban, mélységi ellenőrző csoportok munkájának koordinálása. A Vám- és Pénzügyőrség az illegális migrációs cselekmények felderítése terén az alábbi eredményeket érte el: 2004. évben 14 esetben 118 fő illegális migráns felderítése, 2005. évben 1 esetben 1 fő illegális migráns felderítése. A közös ellenőrzések a társhatóságokkal a következő ered-

ményeket hozták: 2004. évben 794 közös akció során 271 jogsértés került felderítésre, 57.125.653-Ft elkövetési értékben.⁵⁴

Az együttműködés koalíciós szinten is értékelésre került. Az Európai Unió Magyarország csatlakozási kérelméről készített 1997. évi országvéleményében azon megállapításokat tette, hogy: a magyar intézmények jól működnek, a különböző hatóságok tudatában vannak jogkörüknek és az együttműködés szükségességének. A Vám- és Pénzügyőrség 2005. évi tevékenységének áttekintése során megállapították, hogy az illegális migráció elleni fellépést megvalósító szervezetek és hatóságok összefogása példaértékű. A vámhatóság és az illegális migráció elleni küzdelemben résztvevő társhatóságok területi szervezete a kapcsolattartás különböző szintjeit valósították meg. A régiók és igazgatóságok jelentős számú közös ellenőréssel — és eredménnyel — büszkélkedhetnek, melyek a meghatározott feladat végrehajtásán túl a személyes kapcsolattartást is erősít. Az Európai Bizottság éves jelentése Magyarország előrehaladását a 2002. évben is értékelte.

Összességében megállapítható, hogy ebben az időszakban az együttműködés új alapokra került, több jogszabály határozta meg a feladatokat. Az államhatárokon folytatott együttműködés az Európai Unió külső határaitól korlátozódott. Azonban erősödött a nyomozó szervezetek közötti együttműködés, valamint az ország belső területein végzett rendvédelmi tevékenységek összehangolása.

A két szervezet együttműködésének eredményeiről többnyire a határőr és a pénzügyőr sajtóból lehetett értesülni.⁵⁵

A hivatalos együttműködésen túl a FEP-en működött az emberi kapcsolatokon nyugvó segítségnyújtás is. A FEP járműve többször szállította a vámósokat is a távolabb eső településre, illetve a szolgálatban lévő vámósoknak beszerezték a szükséges dolgokat, ha mentek valamit bevásárolni a saját álmányuknak. Többször tartottak közös névnap ünnepségeket vagy vettek részt sport és kulturális rendezvényen.

A tudományos életben is működik az együttműködés. Többen részt vettek a határőrségi konferenciákon, Ph.D. dolgozatuk elkészítésében határőrök segítettek őket.⁵⁶

A személyes emlékeimet is felidézve tettem kísérletet az egykori két önálló, az ország biztonságát magas szinten garantáló a rendvédelmi szervezet közös tevékenysége főbb jellemzőinek a bemutatására. Határőr lévén, a határőr viszonyokat ismerve jobban, azok bemutatásán keresztül igyekeztem az együttműködés kialakulásának sajátosságait ismertetni. Itt is azonban az emberi viszonyokból kiindulva, nem pedig a jogszabályok elemzésén keresztül tettem ezt. Mindezt azért, hogy méltó emléket állítsak a hon egykori őrzőinek, bemutatva azt, hogy milyen volt a mindennapi élet az ember szeméből.

Jegyzetek:

¹ 1867-től 1945-ig terjedően, azaz a polgári magyar állam időszakában — nem számítva a magyarországi tanácsköztársaság tiszavirág életű epizódját — a Vám- és Pénzügyőrség feladatkörét a Magyar Királyi Pénzügyőrség, illetve a magyar vámhivatalok látták el. A vámhivatalok kezdetben — a neoabszolutizmus gyakorlatát követve — az adóhivatalokkal egy szervezetben tevékenykedtek. Az 1870-es években azonban a Magyar Királyságban a vámhivatalokat az adóhivataloktól szétválasztották. Ettől fogva e két hivatal típus egymástól függetlenül működött. A Magyar Királyi Pénzügyőrség a központi államhatalomnak közvetlenül alárendelt a Magyar Királyság teljes területére kiterjedő hatáskörrel működő polgári fegyveres őrtestület volt önálló rangrendszerrel és egyenruházattal, valamint szervezeti felépítéssel. A vámhivatalok szakhatóságok voltak, nem pedig rendvédelmi testületek, formaruhával ugyan rendelkeztek de nem voltak felfegyverkezve. Alapvetően — a vámeljárási jogkörük kiterjedtségétől függően — négyféle vámhivatal működött az országban, fővámhivatal és mellék-vámhivatal, ezeken belül pedig első- és másodosztályú vámhivatalok. A vámhivatalokat és a pénzügyőrséget is a magyar pénzügyi tárca vármegyéenként szervezett központi vezető szervezetei a pénzügyigazgatóságok irányították, országos szinten pedig a vámhivatalok és a pénzügyőrség is egy-egy osztállyal rendelkezett a Magyar Királyi Pénzügyminisztériumban, amely osztályok lényegében az országos parancsnoksági teendőket látták el. A Magyar Királyi Pénzügyőrség vármegyéenként pénzügyőr biztosi kerületekből állt. Egy-egy pénzügyőr biztosi kerület pedig több pénzügyőr szakaszt irányított. A pénzügyőr szakaszok voltak a Magyar Királyi Pénzügyőrség legkisebb szervezeti elemei, egyben pedig a szakaszoknál folyt a konkrét pénzügyőri tevékenység. A testület személyi állományának legénységi része a szakaszoknál teljesített szolgálatot. **A Magyar Királyi Pénzügyőrség személyi állományának a történelmi Magyarországon hozzávetőleg 5500 fő, míg a csonka-Magyarországon mintegy 3000 fő volt.**

Emellett a magyar vámhivatalokban a dualizmus időszakában közel 251 fő, a két világháború között pedig csaknem 600 fő tevékenykedett. A magyar határőrizeti szervezetek története ennél mozgalmasabb volt, annak ellenére, hogy a vizsgált időszakban a magyar határőrizet teendői mindvégig a határvonal őrzésére, a határforgalom ellenőrzésére és a határrend betartására terjedtek ki. A dualizmus időszakában azonban 1906-ig — a Magyar Királyi Határrendőrség felállításáig — önálló határőrizeti szervet nem hoztak létre, hanem a határőrizeti feladatokat szétosztották azon rendvédelmi és egyéb közigazgatási szervezetek között amelyeknek az alapfeladata többé-kevésbé harmonizált az adott részhatárőrizeti feladatkörrel.

Így jöhetett létre az a helyzet, hogy a határvonal őrzését kezdetben csupán a **pénzügyőr szakaszok látták el (599 fő)**, amelybe 1891-től bekapcsolódott a **határszéli csendőrség (1392 fő)**. A határrend betartásának a kötelezettsége pedig a határszéli járások határmenti szolgabírói kirendeltségeire hárult. A határforgalom ellenőrzését pedig a határátkelőhelyekhez — korabeli szóhasználat szerint határkapukhoz — legközelebbi városok önkormányzati rendőrségeinek kikülönített csoportjai végezték.

Ezt a helyzetet módosította a **határrendőrség (többszöri szervezet- és létszámfejlesztés nyomán 451 fő) felállítása**, mivel a testület átvette a határforgalom ellenőrzését és a határrend betartásának a teendőit, továbbá hatáskört kapott a határőrizeti teendők megvalósításában résztvevő társ-rendvédelmi szervezetek érintett alakulatainak felügyeletére, valamint szükség esetén a határmenti önkormányzati rendvédelmi szervezetek igénybevételére is. Mivel a dualizmus időszakában határőrizet csak a magyar-szerb és a magyar-román határon funkcionált, ezért határőrizeti tevékenység is csak ezeken a határszakaszokon valósult meg.

Ebből fakadóan és a térségben az Osztrák-Magyar Monarchia nagyhatalmi jellegéből következően a magyar határőrizetben résztvevő élőrök ekkor még meglehetősen csekély volt, különösen akkor, ha figyelembe vesszük későbbi időszakokban e feladatok végrehajtására biztosított személyi állomány létszámát.

A trianoni békediktátum negatív hatásai a határőrizetben is érezhetőek voltak. A Magyarország kárára gyarapított szomszédok attól tartottak, hogy csonka-Magyarország vissza fogja szerezni a tőle elcsatolt területeket. Ezért a kisantant keretében — ahol mindegyik ország fegyveres ereje nagyobb volt mint a Magyar Királyi Honvédség — egyeztetették terveiket a maradék Magyarország lerohanására vonatkozóan. Mivel a Magyar Királyi Honvédségnek esélye sem lehetett az esetleges agresszió sikeres felmorzsolására, ezért a magyar vezetés arra törekedett, hogy ilyen helyzet előállása esetében a konfliktus megoldását diplomáciai útra terelje. A fegyveres ellenállás célját abban látta, hogy megakadályozzák a diplomáciai tárgyalások megkezdéséig Magyarország teljes megszállását. Ehhez azonban arra volt szükség, hogy az ipari centrumok minél tovább magyar kézen maradhassanak, mert így vált biztosíthatóvá azon katonai felszerelés gyártása, amellyel a hátszárban mozgósított személyi állomány felszerelhető volt. Ezzel az erővel lehetett ugyanis eredményesen lassítani ez ellenséges előrenyomulást. Mivel azonban a magyar ipari centrumokhoz rendkívül közel kerültek a trianoni békediktátum által kijelölt országghatárok, azért szükségessé vált katonai erőnek nyílt vagy rejtett módon ezen térségekben való állomásoztatása, hogy az ország ipari gócainak a megszállását késleltetni lehessen, mivel pedig az ország haderejének a létszámát a trianoni békediktátum maximálta, ezért az ország politikai és katonai vezetése azt az utat járta, hogy a magyar rendvédelmi modellben eddig nem létező rendvédelmi testületeket hozott létre, amelyeknek a nyílt célja a rend fenntartása, a rejtett feladata pedig az esetleges ellenséges előrenyomulás lassítása volt. Az antant a rendvédelmi szervezetek létesítését illetően sokkal nagyvonalúbb volt, mint a magyar hadsereg újjászervezésének a terén, tekintettel a magyarországi tanácsköztársaságra. Ennek a védelmi koncepciónak a gyümölcseként jött létre a Magyar Királyi Folyamőrség és a Magyar Királyi Vámőrség. A vámőrség nyílt feladata a határok őrzése, rejtett teendője pedig a határok védelme volt. A Magyar Királyi Vámőrségnek azonban, mivel a testület létszáma csupán 4210 fő volt, rejtett feladatait csak korlátozott mértékben tudta volna megvalósítani. A Magyar Királyi Vámőrség szervezetében katonai erő bújtatására pedig lényegében 1927. IV. 1-e után kerülhetett sor, mivel az antant a trianoni békediktátum betartásának helyszíni ellenőrzését ezzel az időponttal szüntette meg. Ezt követően pedig a Magyar Királyi Honvédség minden harmadik ezrede — mint rejtett alakulat — a vámőrség, illetve később a határőrség szervezetében volt rejtve. A vámőrséget pedig 1932-ben — a katonai erő javára — átszervezték, illetve átkezesztették határőrséggé. A határőrség teendőit már 5734 fővel valósította meg. 1938-ban a fegyverkezési egyenjogúság kimondása nyomán a testületet Honvéd Határvadászok elnevezéssel a Magyar Királyi Honvédségbe integrálták a honvéd létszámgárda csapatmereként a határőrizeti teendőinek a megtartásával. Ekkor a Honvéd Határvadászok határszolgálatot ellátó létszáma már 9 475 főt tett ki. A két világháború közötti időszakban a határvonal őrzéséről és a határrend betartásáról alapvetően a vámőrség és

utódszervezetei gondoskodtak. A határforgalom ellenőrzését azonban az 1919-ben államosított magyar rendőrség határszéli kirendeltségei valósították meg, bár a vízen lebonyolódó utasforgalmat a Magyar Királyi Folyamország, a légi utasforgalmat pedig a Magyar Királyi Csendőrség felügyelte. (a szerk.)

PARÁDI: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914.* ; PARÁDI: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* ; PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* ; PARÁDI: *Csendőrség a határőrizetben.* ; PARÁDI: *Rendőrség a határőrizetben.* ; PARÁDI: *A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai.* ; PARÁDI: *A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása.* ; PARÁDI: *A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914.* ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914.* ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi vámhatárain 1867-1914.* ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Határrendőrség, a magyar határőrizet szakmai vezető testülete.* ; PARÁDI: *A magyar állam határőrizete a két világháború között. A magyar határőrizeti struktúra változásai a két világháború között.* ; PARÁDI: *A magyar állam határőrizete a két világháború között.* ; PARÁDI: *A magyar határőrizet 1867-1945. 11-35.p.* ; PARÁDI: *A dualizmus kori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok.* ; PARÁDI: *A magyar állam határőrizeti struktúrájának fejlődése a századfordulótól a második világháborúig.* ; PARÁDI: *A Magyar Királyság határrendőrsége.* ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata.* ; PARÁDI: *A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar királysága külső határainak őrzésében.* ; PARÁDI: *Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége.* ; PARÁDI: *Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza.* ; PARÁDI: *A dualizmus kori és a két világháború közötti Magyar Királyság határőrizete.* ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Vámőrség, a polgári magyar állam rendvédelmi testülete.*

² 40/1974. (XI. 1.) MT.r.

³ 1997/XXXII.tv.

⁴ Általános értelemben véve az együttműködés területei, tartalma:

- Elméleti megállapodások, tervek kidolgozása a közös tevékenység folytatására, az egymás munkájának elősegítésére;
- Erők, eszközök alkalmazásának térben és időben történő összehangolása (pl. migrációs háló);
- Információcsere, személyes adatok védelme;
- Kölcsönös segítségnyújtás;
- Titkos információszerzés;
- Összekötő tisztek alkalmazása, tanácsadás;
- Integrált adatbázis (pl. Checknet), közös elemző, értékelő tevékenység;
- Közös járőrszolgálat;
- Tájékoztatás, közös tevékenység eredményeinek népszerűsítése;
- Egymás tevékenységének megismerése;
- Közös értekezletek tartása;
- Egymás rendezvényein történő részvétel;
- Közös képzések, gyakorlatok;
- Jogharmonizáció;
- Ellenőrzött szállítás;
- Közös büntelődő-csoport létrehozása;
- Büntelődő szervvel együttműködő személy igénybevétele;
- Fedett nyomozó alkalmazása;
- Határon átnyúló megfigyelés;
- Forrónyomon üldözés;
- Tanúvédelmi Program alkalmazása nemzetközi együttműködés alapján;
- Európai Unió tagállamának különleges intervenció egységével való együttműködés;
- Közös akciók (régén razziákban való részvétel);
- Tevékenység tárgyával kapcsolatos módszertan átadása a másik fél számára;
- Költségek viselésének meghatározása (határátkelőhelyek korszerűsítése);
- Egymás munkatársainak elismerése;
- Tudományos tevékenység (PhD hallgatók, konferenciákon előadások);
- Közös csapatépítés, sport.

ORFK-I. 5-1/8/2008. az országos rendőr-főkapitány 8/2008. utasítása a rendőrség határrendészeti szabályozásáról.

⁵ NAGY Ákos Péter

⁶ GÁSPÁR

⁷ PRUKNER

⁸ BABOS ; KAISINGER ; SZABÓ

⁹ KRISZTIÁN: 48-49.p.

¹⁰ 40/1974. (XI. 1.) MT.r. ; 1994/XXXIV.tv. ; 1995/C.tv. ; 1997/XXXII.tv. ; 66/1997. (XII. 10) BM.r. ; 1999/LXXXV.tv. ; 21/1999. (IX. 30.) PM.r. ; 2001/XXXIII.tv. ; 2013/2001. (I. 17.) Korm.hat. 1/c alpont és 11/a alpont. ; 2002/LIV.tv. 2003/CXXXVI.tv. 15. § ; 2004/XIX.tv. ; ORFK-I. 5-1/8/2008. az országos rendőr-főkapitány 8/2008. utasítása a rendőrség határrendészeti szabályozásáról. op.cit. ; 8/2010. (II. 19.) IRM-SZMM-PM-KHÉM.ut. ; 30/2011. (IX. 22.) BM.r. ; 17/2014. (V. 30.) ORFK.ut.

¹¹ SUBA

¹² 2002/1969. (I. 28.) Korm.hat.

¹³ A Határőrség működési területét a testület tevékenységét meghatározó szabályzatok tartalmazzák.

¹⁴ ZSIGOVITS: 288.p.

¹⁵ KESERŰ: 115.p.

¹⁶ Erdélyiirport

¹⁷ KESERŰ: op.cit. 123.p.

¹⁸ NAGY György

¹⁹ SZÖCS

²⁰ TEKE

²¹ Az egyik őrsi dzsip vezetőről feltételezhető volt, hogy információkat ad helyi árucsempészéssel foglalkozó személynek. Mivel a határőr volt az, aki az államhatáron állt, neki volt lehetősége átmenni a szomszédos ország területére, illetve némi ismeretséget kötni a másik ország határ közeli lakosával. Egy ilyen ismeretségnek az lett a vége, hogy a leszerelők osztrák szabóval készítették el leszerelő civil ruhájukat. A megválogatott, jól felkészített, folyamatosan ellenőrzött állománynak köszönhetően ilyen dolgok nagyon elvétve fordultak elő, nem ez volt a jellemző a határőr életre.

²² A kiskunhalasi lovasiskola eredetileg a Magyar Királyi Csendőrség intézménye volt, melyet a trianoni békediktátumból következően a délvidék elcsatolásakor a zombori lovastelep áthelyezésével hoztak létre.

²³ A TBK egy hordozható telefon volt, amelynek a csatlakozói az erdei fák tövében vagy egyéb helyeken voltak elrejtve. A HECS (Helyi Együtműködő Csoport) tagok is kaptak ilyen TBK-át.

²⁴ Ezért néha alkalmaztak „könnyítést” az őrsöt elhagyván leszerelték a géppisztoly fa tusáját, elrejtették, majd visszafelé előszedték és visszaszerelték (Kovács tanya 1967).

²⁵ Nem egyszer a járőr egyik tagja hajnalban egy jó darabon lekaszált az állatoknak való takarmányt, a gazdának csak szekérre kellett raknia és hazavinnie, hiszen ők is jószerezve alföldi gazdálkodók gyermekei voltak.

²⁶ Mivel önállóan főztek, esetenként bizonyos vadászattal próbálták feljavítani az őrsi kosztot. Hurokkal fogtak kisebb vadakat vagy pálinkába áztatott kukoricával, erős fényű elemlámpával kábították el a fácánokat. Vadat löni nem lehetett, mivel a lőszerrel szigorúan el kellett számolni. Azért a bátrabbak ezzel is megpróbálkoztak, kis ügyességgel az éleslővészeteken lehetett néhány lőszerűt megszerezni. Szabadidejüket igyekeztek hasznosan eltölteni, barkácsoltak, különböző emlékeket készítettek, mint például intarziák, furnér lapra képek égetése, üvegek befonása vagy a leszerelő zászlók művészi megmintázása, amelyet kezdetben a kapca, későbbiekben a lepedő készlet sínylett meg. Esetenként zenekarokat alakítottak, részt vettek a község kulturális- és sportéletében.

²⁷ Ugyanis bevált módszer volt, hogy az Német Szövetségi Köztársaság állampolgára lehozta autójával a Német Demokratikus Köztársaság polgárait a határ közelébe, ott kitette őket, majd szabályosan átlépett a határon. Az Német Demokratikus Köztársaság polgárai megvárva az estét, gyalog átszöktek a határon és a megjelölt ponton találkoztak az Német Szövetségi Köztársaság polgárával, aki kocsiával tovább vitte őket.

²⁸ NOVÁKY: 59.p.

²⁹ NAGY Ákos Péter: op.cit. 52.p.

³⁰ A határőrök is használtak néha-néha mentesítő eszközöket, többek között a vasgereblyét. Előfordult olyan helyzet, hogy célszerű volt letagadni a büntetlen határsértést, főleg ha a nyomok már több naposak voltak. Ekkor jött az elgereblyezés, meg a szerencse istene, hogy nem kerül elő valahonnan a kiszökött személy. Nem fogják el a jugoszlávok és adják vissza, szerencsére nem nagyon hajlottak erre, nem tűnik fel az osztrák légerben és esetleg szerepel a televízióban, elmondva kiszökése történetét. De gereblyézési lebukáshoz vezetett az is egyik esetben Ivándárdán, hogy a sikeresen disszidált helyi lakos megírta szüleinek, hogy hol szökött ki, a posta elhárítás persze elolvasta a levelet. Helyi lakos ellen nehéz volt őrizni a határt. Ismerte a terepet, legálisan tartózkodhatott a határ közelben. Jó kapcsolatban volt a határőrökkel, szabadon mozoghatott, így ki tudta ismerni a határőrizeti rendszert. Ha szándékát jól tudta leplezni, nem nyilvánított ki áruló jeleket, akkor szinte lehetetlen volt elfogni. Főleg, ha a kocsmából hazamenet összeveszett a feleségével és hirtelen felindulásból ment neki a határnak, de volt benne becsület, a HECS igazolványát nem vitte magával, letette a nyomsáv mellé. Persze pár nap múlva megbánta tettét és visszaszökött. Egy időben volt olyan szállóige, ha elénekeled a kocsmában, hogy „Itt hagyom a falutokat nemsokára” magyar nótát, akkor elvisznek a hatóságok.

³¹ ERDŐS

³² A Német Demokratikus Köztársaság állampolgárai számára 1989. XI. 11-én megnyitották az államhatárt.

³³ A FEP-ről 1992-ben vonták ki a sorállományt, 1998. IV. 25-én az utolsó sorkatonára is leszerelt a Határőrségtől.

³⁴ Magyarországnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásának időpontja 2004. V. 1.

³⁵ Magyarországnak a Schengeni egyezményhez történő csatlakozásának időpontja 2007. XII. 21.

³⁶ A Határőrség rendőrségbe való integrálásának időpontja 2007. XII. 31.

RITECZ: *Az illegális migráció és az EU csatlakozás hatása a magyar határőrizetre.*

³⁷ Az 1993. évi alkotmánymódosítás.

³⁸ 2186/1996. (VII. 6.) Korm.hat.

³⁹ Az 1946 és 2007 között működő Határőrség sohasem volt alkalmas ellenséges regulális erővel való szembeszállásra. Bárhogyan is minősítették a szervezetet, paraméterei nem tették alkalmassá idegen haderővel való szembeszállásra. A militáns kontra rendészeti szerv divatos jelző használata értelmetlen. A militáns kifejezés alkalmazása akkor reális, ha az adott szervezet mutatói legalább is megközelítik a kor követelményeinek megfelelő mutatókat a tüzerő, motorizáltság, hírósszekötés stb. tekintetében, azaz a szervezet alkalmas támadó és védelmi műveletek megvalósítására, vagy legalább abban való érdemi részvételre. Csupán a szervezet személyi állományának a belső függelmi viszonyrendszere alapján a testületet militánsnak nevezni hiba, vagy szándékos félrevezetés.

A Határőrség feladata a rendszerváltás előtt és után is Magyarország államhatárának az őrzése volt. Más jellegű feladatok ellátására a testület nem is volt alkalmas. Attól, hogy a testület a teendőit sorkatonákkal, vagy csupán hivatásos állománnyal végzi még nem válik rendészeti szervezetté.

Maga a rendészeti szervezet elnevezés is fából vaskarika, ugyanis — függetlenül attól, hogy az adott rendvédelmi testület személyi állományának a függelmi viszonyrendszere milyen — a rend fenntartására hivatott szervezetek a jogrendszer jogágiságában a mindenkor rendészeti jogágra tartozó jogszabályok szerint végzik a szolgáltatásokat, függetlenül attól, hogy ezen jogszabályok milyen tartalommal bírnak. Mivel minden — a rend fenntartására hivatott — testület rendészeti szervezet, ezért ennek a jelzőnek a használatával megkülönböztetni a rendvédelmi testületeket értelmetlen, továbbá helytelen a sorállomány hiányához kötni a rendészeti jelzőt.

Van a témának azonban — a magyar hagyományokkal rendelkező — egyértelmű és világos megközelítése is. Nevezetesen a rend fenntartására hivatott testületek — a szervezet személyi állományának a helyzetét illetően — kétféleképpen lehetnek, úgy mint polgári fegyveres őrtestületek és katonailag szervezett fegyveres őrtestületek. A kettő között az a különbség, hogy a polgári fegyveres őrtestületek személyi állományának a tagjai nem minősülnek katonának, így nem katonai, hanem testületi rendfokozatot viselnek, az alá-fölérendeltségi viszonyuk pedig hivatali jellegű és a katonákra általában vonatkozó jogok, illetve kötelezettségek őrük nem vonatkoznak. Ezzel szemben a rendvédelmi testületek katonailag szervezett őrtestületei személyi állományának a tagjai személyükben katonának minősülnek, nem testületi, hanem katonai rendfokozatot viselnek, az alá- fölérendeltségi viszonyaik katonaiak és a katonákra vonatkozó általános jogosultságok megilletik, illetve kötelezettségek terhelik a testületek tagjait. A Határőrség klasszikus értelemben katonailag szervezett rendvédelmi –örtestület volt. Ezt a tényt nem befolyásolta az a körülmény, hogy a szervezetében létrehozta-e határvasz századokat vagy sem. Ezek a századok ugyanis alapvetően karhatalmi teendők ellátására voltak alkalmasak például diverziós csoportok felszámolására, vagy civil betörő tömegek visszaszorítására és hasonló teendők ellátására, függetlenül attól, hogy azok, akik ellen bevetették volna ezen alegységeket magyar, vagy idegen állampolgárok lettek volna. Attól, hogy egy rendvédelmi testület kötelékében csapaterős karhatalmi feladatok ellátására alkalmas szervezeti egységek is vannak, még nem militáns.

A „militáns” és a „rendészeti” jelző nem megfelelő használatával tehát összemosásra kerülnek fogalmak, ezáltal pedig összezavarunk egyébként világos és egyértelmű fogalmakat, illetve viszonyokat. Felmerülhet a kérdés, hogy mi szükség volt a fogalmi zűrzavar kialakítására. A háttérben minden bizonnyal nem pusztán rendvédelmi megfontolások húzódnak meg. Nevezetesen a magyar pártállam lebontásakor bizonyos körök arra tettek kísérletet, hogy — mellőzve a magyar rendvédelem-történeti hagyományainkat — idegen rendvédelmi modellt erőltessenek az országra. Ezen körök az angolszász rendvédelmi modellt kívánták megvalósítani hazánkban. Ennek érdekében pedig a katonailag szervezett őrtestület fogalmát igyekeztek összemosni a pártállami rendvédelmi rendszer őrtestületeivel. Ez pedig nyilvánvaló valótlanítás, hiszen a magyar pártállamot megelőzően és azt követően is működtek, illetve működnek katonailag szervezett őrtestületek valamennyi lakott kontinensen. E sajátos fogalmi zűrzavar keltésének erőteljes emocionális oldala is érzékelhető. Nevezetesen mindent gyűlölnék, ami katonai. Ezen előítéletükben odáig merészkedtek, hogy antidemokratikusnak és alkalmatlannak jelölték az úgynevezett „militáns” katonailag szervezett őrtestületek tevékenységét. E téveszméjük hangoztatásában az sem zavarja az érintetteket, hogy állításukkal ellentétben a katonailag szervezett rendvédelmi őrtestületek minden földrészen kiválóan megállják a helyüket nem ritkán megelőzve hatékonyságukban a polgári fegyveres őrtestület típusú rendvédelmi szervezeteket. *a szerk.*)

⁴⁰ 2141/1997. (V. 30.) Korm.hat.

⁴¹ BERKI: *Az Adyilégi Határőr Ezred története*. 165-166.p.

⁴² LOC.cit. 165-167.p.

⁴³ LOC.cit.

⁴⁴ LOC.cit.

⁴⁵ LOC.cit.

⁴⁶ LOC.cit.

⁴⁷ BERKI: A hadköteles határőrök utolsó napjai.

⁴⁸ RITECZ: A Magyar Határőrség szerepe az európai biztonságban.

⁴⁹ 2013/2001 (I. 17.) Korm.hat. op.cit. 1. c alpont. és 11. pont a alpont.

⁵⁰ POTOCZKI: 329.p.

⁵¹ KAISINGER: op.cit. 43.p.

⁵² 2013/2001 (I. 17.) Korm.hat. op.cit.

⁵³ POTOCZKI: op.cit.

⁵⁴ KAISINGER: op.cit.

⁵⁵ Pár példa az együttműködésre:

- Határőrök és vámőrök munkában, Visszapillantás az évre, beszélgetés a hidasnémeti FEP parancsnokkal, NAGY Zoltán hadnaggyal és TÓTH György pénzügyőr főhadnaggyal, a vámhivatal parancsnokával, naponta találkoznak egymással.

RAJCSÁNYI

- Zsákok a sínek mellett, Biharkeresztesen a vasúti töltés oldalában több zsákot találtak, a határőrök a vámós nyomozókkal együttműködve elfogták a feltételezett román elkövetőket.

KUNOS: Zsákok a sínek mellett.

- Idegenrendészeti szűrőrendszer – Oroszában együttműködési megbeszélés a vám- és pénzügyőrség regionális parancsnokságaival, a BÁH és az OMMF munkatársaival.

Idem: Idegenrendészeti szűrőrendszer.

- Átfogó közbiztonsági ellenőrzést tartott a rendőrség a Keleti Pályaudvaron. Az akcióban a Vám- és Pénzügyőrség, a Határőrség és a MÁV Rt. munkatársai is részt vettek.

Átfogó közbiztonsági ellenőrzést tartott a rendőrség a Keleti Pályaudvaron.

- NAGY János pénzügyőr vezérőrnagy, a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka és BÉNDEK József határőr vezérőrnagy a Határőrség országos parancsnoka megbeszélést folytatott a két szervezet együttműködéséről. Az EU csatlakozás után a belső határokról levonul a vámellenőrzés, de a 30 km-es sávban mobil csoportok fognak ellenőrzést végrehajtani, itt kapcsolódik a feladat a határőrökével, a belső határokon azért hagynak kisebb csoportokat, akik kvázi belterületi vámhivatalként működnek, a részleteket a rendészeti vezetők fogják pontosítani mondta NAGY János.

János pénzügyőr vezérőrnagy a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka és Béndek József határőr vezérőrnagy a határőrség országos parancsnoka megbeszélést folytatott a két szervezet együttműködéséről.

- Beregsurány, 5 M Ft hátrahagyott csempészárú egy terepjáróban, Tiszabecsnél a túloldalon vízre teszik a cigarettát, az át-sodorja, itthon már várják, illetve kis tételekben hozzák át, átadják a megbízottnak, aki értékesíti.

Beregsurány, 5 MFT hátrahagyott csempészárú egy terepjáróban.

- Kelebián 1 km hosszú csővezeték a magyar-szerb határon, szeszcsempészésre akarták használni.

Kelebián 1 KM hosszú csővezeték a magyar-szerb határon.

- A nyírbátori igazgatóság munkatársai 512 M Ft csempészárút foglaltak le, cigaretta, alkohol, kőolajszármazékkal történő visszaélés miatt.

A nyírbátori igazgatóság munkatársai 512 MFT csempészárút foglaltak le, cigaretta, alkohol, kőolajszármazékkal történő visszaélés miatt.

- A határőr nyomozók a vámnyomozókkal együtt egy hajnalban rajtaütöttek egy orgazdán, a Forgószél nevű akció keretében, amely során 5000 doboz szerb cigarettát foglaltak le.

A határőr nyomozók a vámnyomozókkal együtt egy hajnalban rajtaütöttek egy orgazdán, a Forgószél nevű akció keretében, amely során 5000 doboz szerb cigarettát foglaltak le.

- Az M3 autópályán a Határőrség által szervezett közös Vám- és Pénzügyőrség, Állami Autópálya-kezelő Zrt., Nemzeti Közlekedési Hatóság, illetve a Polgárőrség rendszámfelismerő rendszerrel felszerelt gépkocsival végrehajtott akcióban a vámosok két alkalommal szabtak ki büntetést.

Az M3 autópályán a határőrség által szervezett közös Vám- és Pénzügyőrség, Állami Autópálya-kezelő Zrt., Nemzeti Közlekedési Hatóság, illetve a Polgárőrség rendszámfelismerő rendszerrel felszerelt gépkocsival végrehajtott akcióban a vámosok két alkalommal szabtak ki büntetést.

- Az Ukrajnából belépő sáv forgalmát irányító határvadásznak egy szolgálatban lévő vámos jelezte, valaki a forgalommal szemben kifelé igyekszik az országból.

Az Ukrajnából belépő sáv forgalmát irányító határvadásznak egy szolgálatban lévő vámos jelezte, valaki a forgalommal szemben kifelé igyekszik az országból.

- A kölcei határrendészeti kirendeltség, valamint a Vám- és Pénzügyőrség mátészalkai mobil járőre – közös szolgálat során – Magosliget belterületén egy gyanús jármű után eredtek.

Szerkesztőségi közlemény: A kölcei határrendészeti kirendeltség, valamint a Vám- és Pénzügyőrség mátészalkai mobil járőre — közös szolgálat során — Magosliget belterületén egy gyanús jármű után eredtek.

- A barabási határőrök stabil hő-kamerájukkal négy gyanús kerékpárost észleltek, átvizsgálva a környéket 6 ezer doboz ukrán zárjegyes cigarettát találtak, átadták a Vám- és Pénzügyőrség nyíregyházi illetékeseinek.

A barabási határőrök stabil hő-kamerájukkal négy gyanús kerékpárost észleltek, átvizsgálva a környéket 6 ezer doboz ukrán zárjegyes cigarettát találtak, átadták a Vám- és Pénzügyőrség nyíregyházi illetékeseinek.

- A beregsurányi határőrök egy elhagyottnak hitt házban cigarettát találtak, a kikerkező kisvárdai vámosokkal együtt összesen csaknem 2 M Ft értékű csempészárút foglaltak le.

A beregsurányi határőrök egy elhagyottnak hitt házban cigarettát találtak, a kikerkező kisvárdai vámosokkal együtt összesen csaknem 2 MFT értékű csempészárút foglaltak le.

- 2004. IV. 30. EU csatlakozás, 2004. V. 1-én levonul a vám, vámosok elkeseredve, ugyan Hegyeshalomban az épületet tovább üzemeltetik, a mobil csoport és a vámkommandó bázisa lesz, a régióban gyakorolják a vámjogokat mondta SZABÓ István alezredes vámparancsnok.

TAKÁCS

⁵⁶BAKOS ; MÓZS ; NAGY János ; PRUKNER: op.cit.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

- PARÁDI: *Csendőrség a határőrizetben.* (1.;) — PARÁDI József: *Csendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 186 p. HU-ISBN 963 76 2331 0. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 2./ HU-ISSN —
- PARÁDI: *Rendőrség a határőrizetben.* (1.;) — PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —
- PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* (1.;) — PARÁDI József: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 219 p. HU-ISBN 963 76 2330 2./Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./ HU-ISSN —

TANULMÁNYOK

- BABOS (8.;) — BABOS Albert: A magyar Határőrség újkori története a rendszerváltozástól napjainkig. *Határrendészeti Tanulmányok*, II.évf. (2005) 1.sz. 8-11.p. HU-ISSN 1786-2345.
- BAKOS (56.;) — BAKOS Gyula: A Vám- és Pénzügyőrség rendvédelmi szerepe. 117-127.p. In HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A közigazgatási szervek, önkormányzatok és civil szervezetek együttműködésének lehetőségei az emberkereskedelem áldozatává válásának megelőzésében” című konferenciáról.* Pécs, 2007, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 142 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, VIII./ HU-ISSN 1589-1674.
- GÁSPÁR (6.;) — GÁSPÁR László: A második világháború utáni magyar határőrizet változásai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 25.sz. 32-52.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009.december 3. Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KAISINGER (8.;,51.;,54.;) — KAISINGER Tibor: A Vám- és Pénzügyőrség és a Határőrség együttműködése az EU tagság után, a külső és belső határokon, valamint a mélységi ellenőrzés során. *Határrendészeti Tanulmányok*, II.évf. (2005) 1.sz. 38-45.p. HU-ISSN 1786-2345.
- KESERŰ (15.;,17.;) — KESERŰ István: A magyar pártállam határőrizete 1945-1956. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 111-128.p. HU-ISSN 1216-6774.
- MÓZS (56.;) — MÓZS Elek: A Vám- és Pénzügyőrség szerepe a gazdaságvédelemben. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XI.évf. (2010) 11.sz. 111-115.p. HU-ISSN 1589-1674.
- NAGY Ákos Péter (5.;,29.;) — NAGY Ákos Péter: A magyar rendvédelem belbiztonsági szolgálata 1945-1995. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 44-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében*” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- NAGY György (18.;) — NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945-2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2009) 20.sz. 58-78.p. HU-ISSN 1216-6774.
- NAGY János (56.;) — NAGY János: A magyar vám jövője. 293-302.p. In GAAL Gyula — HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Rendészet és rendvédelem – kihívások a XXI. században” című tudományos konferenciáról.* Pécs, 2008, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 421 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, IX./ HU-ISSN 1589-1674.

- NOVÁKY (28.): — NOVÁKY Balázs: Határország a rendszerváltás sodrásában. 56-65.p. In GAÁL Gyula — HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Visszaemlékezések a vasfüggöny lebontásáról 1989-2014*. Győr, 2014, Magyar Rendészettudományi Társaság. 79 p. HU-ISBN 978 963 08 8968 1.
- PARÁDI: A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása. (1.;) — PARÁDI József: A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása. *Beliügyi Szemle*, XXX.évf. (1982) 10.sz. 44-51.p. HU-ISSN 0133-6738.
- PARÁDI: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. (1.;) — PARÁDI József: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CI.évf. (1986) 3.sz. 541-570. p. HU-ISSN 0017-6540.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914. (1.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIII.évf. (1988) 1.sz. 56-92.p. HU-ISSN 0017-6540.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi vámhatárain 1867-1914. (1.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi vámhatárain 1867-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIV.évf. (1989) 2.sz. 177-196.p. HU-ISSN 0017-6540.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Határrendőrség, a magyar határőrizet szakmai vezető testülete. (1.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Határrendőrség, a magyar határőrizet szakmai vezető testülete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 21-50.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992 szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A dualista Magyarország rendvédelme*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A magyar állam határőrizete a két világháború között. A magyar határőrizeti struktúra változásai a két világháború között. (1.;) — PARÁDI József: A magyar állam határőrizete a két világháború között. A magyar határőrizeti struktúra változásai a két világháború között. *Főiskolai Figyelő Plusz*, V.évf. (1994) 4.sz. 391-404.p. HU-ISSN 0866-4404.
- PARÁDI: A magyar állam határőrizete a két világháború között. (1.;) — PARÁDI József: A magyar állam határőrizete a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, V.évf. (1995) 6.sz. 64-75.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1994. októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme*” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A magyar határőrizet 1867-1945. (1.;) — PARÁDI József: A magyar határőrizet 1867-1945. *Határőrségi Tanulmányok*, (1997) 1.sz. különszáma. 11-35.p.
- PARÁDI: A dualizmuskori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok. (1.;) — PARÁDI József: A dualizmuskori magyar pénzügyőrség és vámhivatalok. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII.évf. (1998) 9.sz. 82-85.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 23-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században.*” Című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A magyar állam határőrizeti struktúrájának fejlődése a századfordulótól a második világháborúig. (1.;) — PARÁDI József: A magyar állam határőrizeti struktúrájának fejlődése a századfordulótól a második világháborúig. *Határőrségi Tanulmányok*, VII.évf. (1999) 5.sz. különszám 27-48.p. és 14 melléklet. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. (1.;) — PARÁDI József: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. 357-388.p. In MEZEY Barna (szerk.): *Eckhart Ferenc emlékkönyv*. Budapest, 2004, Gondolat Kiadó. HU-ISBN 963 95 0086 0. /Jogtörténeti értekezések, 28./ HU-ISSN 0134-0026.

- PARÁDI: A Magyar Királyság határrendőrsége. (1.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyság határrendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVIII. évf. (2010) 21.sz. 101-116.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2007. október 5-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem fejlődése a XIX-XX. században” című XXI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. (1.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX. évf. (2010) 22.sz. 77-91.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelmünkre” című XXII. Konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar királysága külső határainak őrzésében. (1.;) — PARÁDI József: A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar királysága külső határainak őrzésében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 100-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége. (1.;) — PARÁDI: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 81-104.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza. (1.;) — PARÁDI József: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 141-154.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A dualizmus kori és a két világháború közötti Magyar Királyság határőrizete. (1.;) — PARÁDI József: A dualizmus kori és a két világháború közötti Magyar Királyság határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 71-80.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Vámórség, a polgári magyar állam rendvédelmi testülete. (1.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Vámórség, a polgári magyar állam rendvédelmi testülete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 81-98.p. HU-ISSN 1216-6774.
- POTOCZKI (50.;53.;) — POTOCZKI Zoltán: A vám- és pénzügyi ellenőrzés dimenziói. 325-330.p. In GAÁL Gyula — HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A változó rendszert aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról*. Pécs, 2013, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 446 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, XIV./ HU-ISSN 1589-1674.
- RITECZ: A Magyar Határőrség szerepe az európai biztonságban. (48.;) — RITECZ György: A Magyar Határőrség szerepe az európai biztonságban. 19-26.p. In GAÁL Gyula — HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A magyar határőrzés, európai biztonság” című tudományos konferenciáról*. Pécs, 2004, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja. 195 p. HU-ISBN — /Pécsi Határőr Tudományos közlemények, III./ HU-ISSN 1589-1674.
- SUBA (11.;) — SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárok felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII.évf. (2009) 20.sz. 115-119.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- SZABÓ (8.;) — SZABÓ Miklós: A magyar Határőrség újkori története 1950-től a rendszer-váltásig. *Határrendészeti Tanulmányok*, II.évf. (2005) 1.sz. 5-7.p. HU-ISSN 1786-2345.
- SZŐCS (19.;) — SZŐCS Ferenc: A csengeri razzia. *Hadtörténelmi Közlemények*, LXXXIV.évf. (1971) 3.sz. 545-560.p. HU-ISSN 0017-6540.
- ZSIGOVITS (14.;) — ZSIGOVITS László: Az új Nemzeti Közzolgálati Egyetem K+F+I és pályázati tevékenységének lehetséges irányai. *Hadmérnök*, VI.évf. (2011) 2.sz. 287-290.p. HU-ISSN 1788-1919.

CIKKEK

- BERKI: A hadköteles határőrök utolsó napjai. (47.;) — BERKI Imre: A hadköteles határőrök utolsó napjai. *Múlt-kor*, XI.évf. (2011) 2.sz. HU-ISSN 2061-3563.
- KUNOS: Zsákok a sínek mellett. (55.;) — KUNOS Gy.: Zsákok a sínek mellett. *Határőr*, LVI.évf. (2002) 1.sz. 7.p. HU-ISSN 1419-0052.
- KUNOS: Idegenrendészeti szűrőrendszer. (55.;) — KUNOS Gy.: Idegenrendészeti szűrőrendszer. *Határőr*, LVII.évf. (2002) 8.sz. 4-5.p. HU-ISSN 1419-0052.
- RAJCSÁNYI (55.;) — RAJCSÁNYI Iván: Határőrök és vámőrök munkában. *Határőr, a Belügyminisztérium Határőrség képes politikai hetilapja*, XL.évf. (1985) 50.sz. 6-7.p. HU-ISSN 1419-0052.
- Átfogó közbiztonsági ellenőrzést tartott a rendőrség a Keleti Pályaudvaron. (55.;) — Átfogó közbiztonsági ellenőrzést tartott a rendőrség a Keleti Pályaudvaron. *Határőr*, LVIII.évf. (2003) 7.sz. 9.p. HU-ISSN 1419-0052.
- Nagy János pénzügyőr vezérőrnagy a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka és Béndek József határőr vezérőrnagy a határőrség országos parancsnoka megbeszélést folytatott a két szervezet együttműködéséről. (55.;) — Nagy János pénzügyőr vezérőrnagy a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka és Béndek József határőr vezérőrnagy a határőrség országos parancsnoka megbeszélést folytatott a két szervezet együttműködéséről. *Határőr*, LVIII.évf. (2003.) 11.sz. 10-11.p. HU-ISSN 1419-0052.
- Beregsurány, 5 MFT hátrahagyott csempészárú egy terepjáróban. (55.;) — Beregsurány, 5 MFT hátrahagyott csempészárú egy terepjáróban. *Határőr*, LIX.évf. (2004) 6.sz. 11.p. HU-ISSN 1419-0052.
- Kelebián 1 KM hosszú csővezeték a magyar-szerb határon. (55.;) — Kelebián 1 KM hosszú csővezeték a magyar-szerb határon. *Határőr*, LIX.évf. (2004) 6.sz. 8.p. HU-ISSN 1419-0052.
- A nyírbátori igazgatóság munkatársai 512 MFT csempészárút foglaltak le, cigaretta, alkohol, kőolajszármazékkal történő visszaélés miatt. (55.;) — A nyírbátori igazgatóság munkatársai 512 MFT csempészárút foglaltak le, cigaretta, alkohol, kőolajszármazékkal történő visszaélés miatt. *Határőr*, LXII.évf. (2007) 10.sz. 5.p. HU-ISSN 1419-0052.
- A határőr nyomozók a vámnymozókkal együtt egy hajnalban rajtaütöttek egy orgazdán, a Forgószél nevű akció keretében, amely során 5000 doboz szerb cigarettát foglaltak le. (55.;) — A határőr nyomozók a vámnymozókkal együtt egy hajnalban rajtaütöttek egy orgazdán, a Forgószél nevű akció keretében, amely során 5000 doboz szerb cigarettát foglaltak le. *Határőr*, LXII.évf. (2007) 10.sz. 13.p. HU-ISSN 1419-0052.
- Az M3 autópályán a határőrség által szervezett közös Vám- és Pénzügyőrség, Állami Autópályakezelő Zrt., Nemzeti Közlekedési Hatóság, illetve a Polgárőrség rendszámfelismerő rendszerrel felszerelt gépkocsival végrehajtott akcióban a vámosok két alkalommal szabtak ki büntetést. (55.;) — Az M3 autópályán a határőrség által szervezett közös Vám- és Pénzügyőrség, Állami Autópályakezelő Zrt., Nemzeti Közlekedési Hatóság, illetve a Polgárőrség rendszámfelismerő rendszerrel felszerelt gépkocsival végrehajtott akcióban a vámosok két alkalommal szabtak ki büntetést. *Határőr*, LXII.évf. (2007) 10.sz. 10-11.p. HU-ISSN 1419-0052.
- Az Ukrajnából belépő sáv forgalmát irányító határavadásznak egy szolgálatban lévő vámos jelezte, valaki a forgalommal szemben kifelé igyekszik az országból. (55.;) — Az Ukrajnából belépő sáv forgalmát irányító határavadásznak egy szolgálatban lévő vámos jelezte, valaki a forgalommal szemben kifelé igyekszik az országból. *Határőr*, LXII.évf. (2007) 10.sz. 9.p. HU-ISSN 1419-0052.

- A kölcei határrendészeti kirendeltség, valamint a Vám- és Pénzügyőrség mátyászalkai mobil járőre — közös szolgálat során — Magosliget belterületén egy gyanús jármű után eredtek. (55.) — A kölcei határrendészeti kirendeltség, valamint a Vám- és Pénzügyőrség mátyászalkai mobil járőre — közös szolgálat során — Magosliget belterületén egy gyanús jármű után eredtek. *Határőr*, LXII.évf. (2007) 10.sz. 6-7.p. HU-ISSN 1419-0052.
- A barabási határőrök stabil hőkamerájukkal négy gyanús kerékpárost észleltek, átvizsgálva a környéket 6 ezer doboz ukrán zárjegyes cigarettát találtak, átadták a Vám- és Pénzügyőrség nyíregyházi illetékeseinek. (55.) — A barabási határőrök stabil hő-kamerájukkal négy gyanús kerékpárost észleltek, átvizsgálva a környéket 6 ezer doboz ukrán zárjegyes cigarettát találtak, átadták a Vám- és Pénzügyőrség nyíregyházi illetékeseinek. *Határőr*, LXII.évf. (2007) 10.sz. 8-9.p. HU-ISSN 1419-0052.
- A beregsurányi határőrök egy elhagyott hittedes cigarettát találtak, a kiérkező kisvárdai vámosokkal együtt összesen csaknem 2 MFT értékű csempészárút foglaltak le. (55.) — A beregsurányi határőrök egy elhagyott hittedes cigarettát találtak, a kiérkező kisvárdai vámosokkal együtt összesen csaknem 2 MFT értékű csempészárút foglaltak le. *Határőr*, LXII.évf. (2007) 10.sz. 6.p. HU-ISSN 1419-0052.
- TAKÁCS (55.) — TAKÁCS István: 2004. IV. 30. EU csatlakozás, 2004. V. 1-én levonul a vám. *Határőr*, LIX.évf. (2004) 6.sz. 12.p. HU-ISSN 1419-0052.
- KÉZIRATOK**
- BERKI: *Az Adyligeti Határőr Ezred története.* (41.;42.;43.;44.;45.;46.) — BERKI Imre: *Az Adyligeti Határőr Ezred története.* Ph.D. disszertáció (ELTE-BTK Történelemtudományok Doktori Iskola) Kézirat. Budapest, 2015.
- KRISZTIÁN — KRISZTIÁN László: *Alternatív rendészet.* Ph.D. disszertáció (PTE-JÁK) Kézirat. Budapest, 2010.
- PARÁDI: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914.* — PARÁDI József: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914.* Bölcsészdoktori disszertáció (ELTE BTK). Kézirat. Budapest, 1985.
- PARÁDI: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* — PARÁDI József: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* Kandidátusi értekezés (MTA). Kézirat. Budapest, 1990, 264 p. + Mellékletek 562 p. HU-ISBN —
- PRUKNER (7.;56.) — PRUKNER Attila: *A magyar vám- és pénzügyőr szervezetek tevékenysége 1867-2010 között.* Ph.D. disszertáció (NKE-HDI) Kézirat. Budapest, 2014.
- RITECZ: *Az illegális migárció és az EU csatlakozás hatása a magyar határőrizetre.* (36.) — RITECZ György: *Az illegális migárció és az EU csatlakozás hatása a magyar határőrizetre.* Ph.D. disszertáció. (ZMNE) Kézirat. Budapest, 2002.
- TEKE (20.) — TEKE András: *Az I. (győri) határőr kerület határőrizeti rendszerének változásai a nyolcvanas években.* Egyetemi doktori disszertáció. (ZMKA) Kézirat. Budapest, 1991.

LEVÉL- IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- ORFK-I (4.;10.) — Országos Rendőr-főkapitányság Irattára.
- JOGSZABÁLYOK**
- 1994/XXXIV.tv. (10.) — 1994/XXXIV.tv. a rendőrségről.
- 1995/C.tv. (10.) — 1995/C.tv. a vámjogról, a vámeljárásról, valamint a vámigazgatásról.
- 1997/XXXII.tv. (3.,10.) — 1997/XXXII.tv. a határőrizetről és a Határőrségről.
- 1999/LXXXV.tv. (10.) — 1999/LXXXV.tv. a bünyügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról.
- 2001/XXXIII.tv. (10.) — 2001/XXXIII.tv. a határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. törvény módosításáról.
- 2002/LIV.tv. (10.) — 2002/LIV.tv. a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről.

- 2003/CXXXVI.tv. (10.) — 2003/CXXXVI.tv. a közösségi vámjog végrehajtásáról.
- 2004/XIX.tv. (10.) — 2004/XIX.tv. a vám- és pénzügyőrségről.
- 66/1997. (XII. 10.) BM.r. (10.) — 66/1997. (XII. 10.) BM.r. a határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997/XXXII.tv. végrehajtásáról.
Törvények és rendeletek hivatalos gyűjteménye, L.évf. (1997) 3.sz. 3522-3547.p.
- 21/1999. (IX. 30.) PM.r. (10.) — 21/1999. (IX. 30.) PM.r. a Vám- és Pénzügyőrség által alkalmazható különleges eszközök és módszerek engedélyezésével, igénybe vételével kapcsolatos szabályokról.
Magyar Közlöny, évf. LV. (1999) 86.sz. 5430-5431.p. HU-ISSN 2063-0379.
- 30/2011. (IX. 22.) BM.r. (10.) — 30/2011. (IX. 22.) BM.r. a rendőrség szolgálati szabályzatáról.
Magyar Közlöny, LXVII.évf. (2011) 109.sz. 28610-28647.p. HU-ISSN 2063-0379.
- 2002/1969. (I. 28.) Korm.hat. (12.) — 2002/1969. (I. 28.) (I. 28.) Korm.hat. a nyugati határövezet megszüntetése és határsáv létesítésének elrendelése. (A kormányhatározat alapján 01/1969.sz.BM.pcs. szól erről a 2 km-es határsáv bevezetéséről.)
Határozatok Tára, XIV.évf. (1969) 1.sz. 3.p. HU-ISSN 2063-0395.
- 40/1974. (XI. 1.) MT.r. (2.;10.) — 40/1974. (X. 24.) MT.r. a Magyar Népköztársaság államhatárának őrzetéről.
Belügyi Közlöny, XV.évf. (1974) 8.sz. 105-108.p. HU-ISSN 0865-5154.
- 2186/1996. (VII. 6.) Korm.hat. (38.) — 2186/1996. (VII. 6.) Korm.hat. a Határőrség szervezeti átalakításának végrehajtásáról és további működési feltételeinek biztosításáról.
Határozatok Tára, XLI.évf. (1996) 35.sz. 292.p. HU-ISSN HU-ISSN 2063-0395.
- 2141/1997. (V. 30.) Korm.hat. (40.) — 2141/1997. (V. 30.) Korm.hat. a Határőrség szervezeti továbbfejlesztéséről.
Határozatok Tára, XLII.évf. (1997) 321.p.
- 2013/2001. (I. 17.) Korm.hat. (10.;49.;52.) — 2013/2001. (I. 17.) Korm.hat. az Európai Unióhoz történő csatlakozással összefüggésben az egységes határellenőrzési rendszer megvalósításáról szóló kormányzati koncepcióról.
Határozatok Tára, XLVI.évf. (2001) 1.sz. 17-23.p. HU-ISSN 2063-0395.
- 8/2010. (II. 19.) IRM-SZMM-PM-KHÉM.ut. (10.) — 8/2010. (II. 19.) IRM-SZMM-PM-KHÉM.ut. az illegális migráció és az ahhoz kapcsolódó más jogellenes cselekmények elleni hatósági fellépés hatékonyságának növeléséről illetve összehangolásáról.
Hivatalos Értesítő, LXVI.évf. (2010) 13.sz. 2760-2763.p. HU-ISSN 2063-0387.
- 17/2014. (V. 30.) ORFK.ut. (10.) — 17/2014. (V. 30.) ORFK.ut. a rendőrség határrendészeti szabályzatáról szóló 8/2008. ORFK.ut. módosításáról.
Hivatalos Értesítő, LXX.évf. (2014) 28.sz. 3732-3735.p.

VILÁGHÁLÓS HIVATKOZÁSOK

- Erdélyiriport (16.) — Erdélyiriport
Világhálón:http://archivum.erdelyiriport.ro/mod.php?mod=userpage&page_id=244
- ERDŐS (31.) — ERDŐS
Világhálón: http://www.varhalmi.hu/cucc/361114_132.pdf

Mellékletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
A Rajkai Forgalmellenőrző Pont közúti forgalmellenőrző része.
- II.sz. melléklet
Rajkai Forgalmellenőrző Pont épülete.
- III.sz. melléklet
A Röszei Forgalmellenőrző Pont határállomása.
- IV.sz. melléklet
A Határőrség és a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnokai, valamint munkatársaik együttműködési megbeszélése.
- V.sz. melléklet
Magasfigyelőnél szolgálatot teljesítő határőr járőr.
- VI.sz. melléklet
Az Elektromos Jelzőrendszer metszete.
- VII.sz. melléklet
A határőrököt segítő szolgálati állatok és járművek.
- VIII.sz. melléklet
A Forgalmellenőrző Pontok egyik legfontosabb technikai eszköze a géptávíró.
- IX.sz. melléklet
Kutyás határőr üldöző csoport a nyomsáv mellett.
- X.sz. melléklet
A H-63-as jelzőkészülék 15 mm-es rakétakilövője.

I.sz. melléklet

A Rajkai Forgalmellenőrző Pont közúti forgalmellenőrző része.

Forrás ! A szerző magángyűjteménye.

II.sz. melléklet

Rajkai Forgalmellenőrző Pont épülete.

Forrás ! A szerző magángyűjteménye.

III.sz. melléklet

A Röszei Forgalmellenőrző Pont határállomása.

Forrás ! A szerző magángyűjteménye.

IV.sz. melléklet

A Határőrség és a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnokai, valamint munkatársaik együttműködési megbeszélése.

Forrás ! Interjú dr. NAGY János pénzügyőr vezérőrnaggyal. *Határőr*, LVIII.évf. (2003) szept. 1.sz. HU-ISSN 0201-0607.

V.sz. melléklet

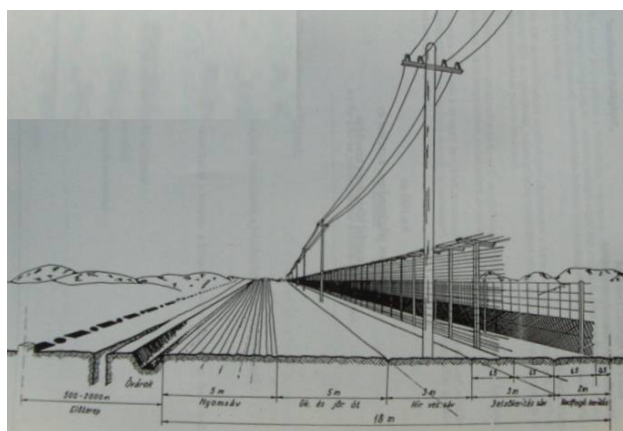
Magasfigyelőnél szolgálatot teljesítő határőr járőr.

Forrás ! A szerző magángyűjteménye.

VI.sz. melléklet

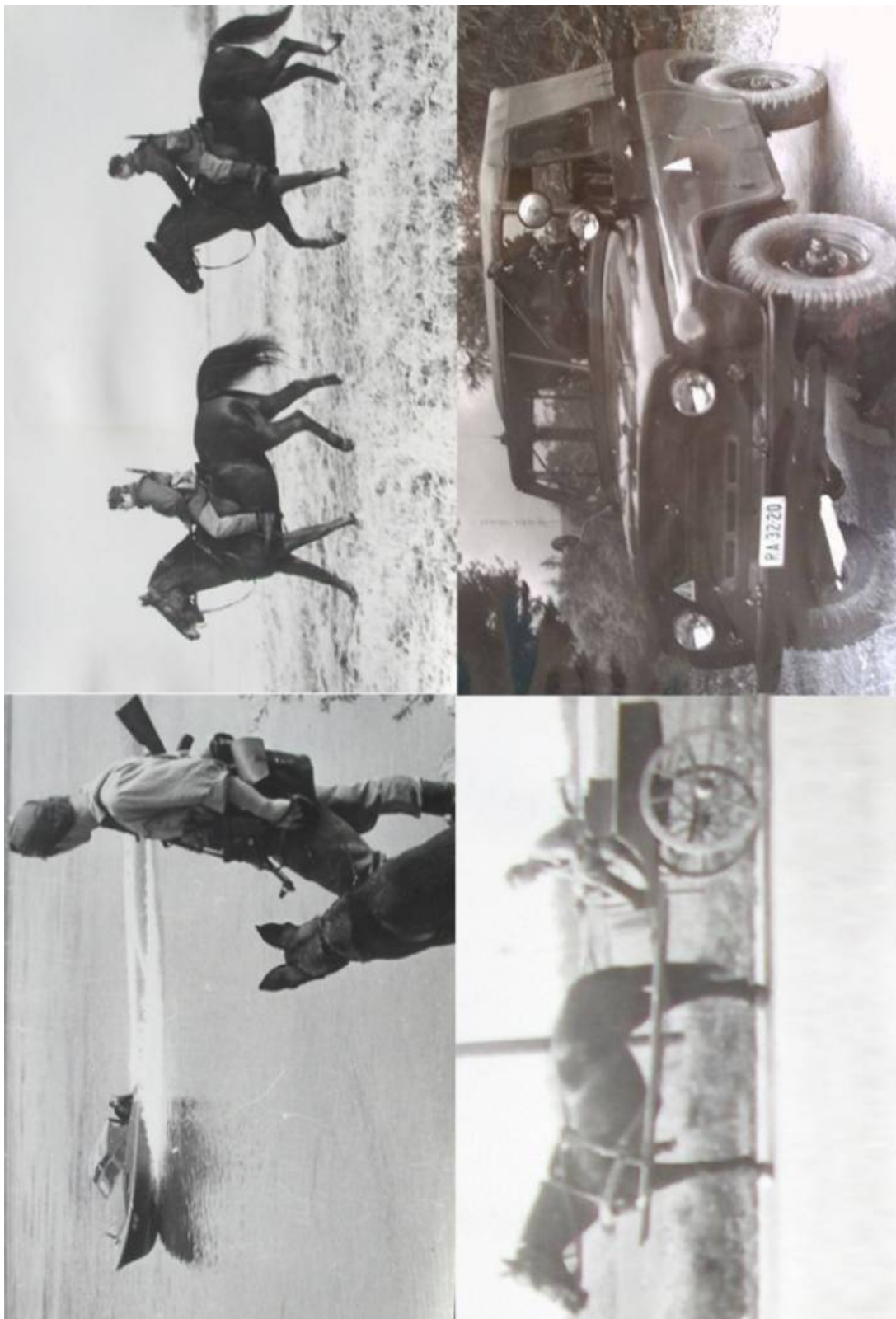
Az Elektromos Jelzőrendszer metszete.

Forrás ! A szerző magángyűjteménye.

VII.sz. melléklet

A határőröket segítő szolgálati állatok és járművek.

Forrás ! A szerző magángyűjteménye.

VIII.sz. melléklet

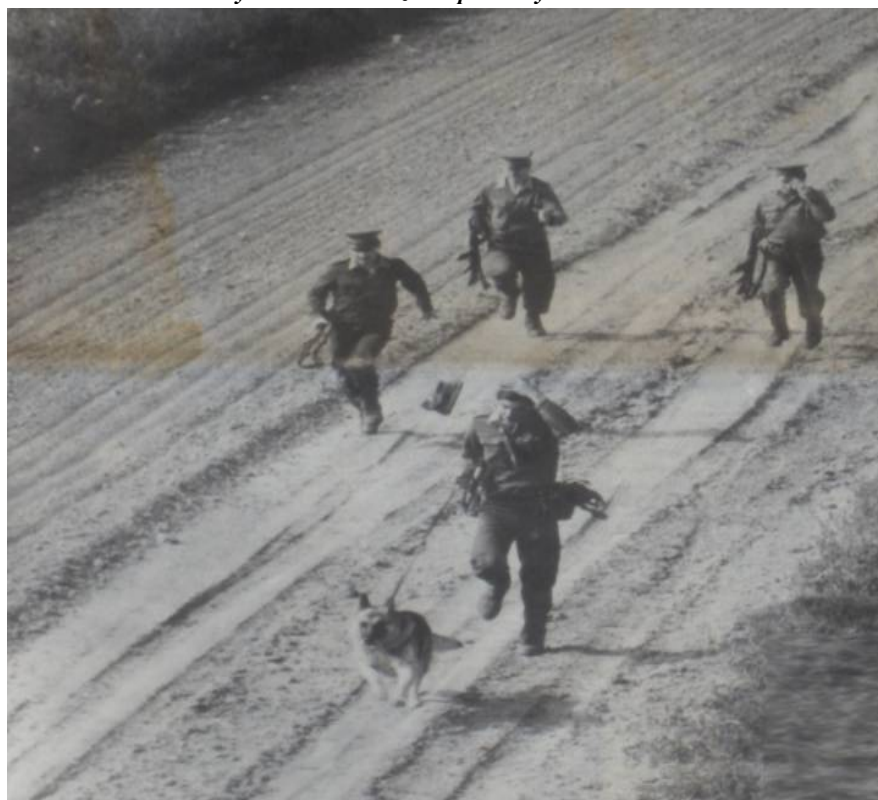
A Forgalmellenőrző Pontok egyik legfontosabb technikai eszköze a géptávíró.

Forrás ! A szerző magángyűjteménye.

IX.sz. melléklet

Kutyás határőr üldöző csoport a nyomlás mellett.

Forrás ! A szerző magángyűjteménye.

A H-63-as jelzőkészülék 15 mm-es rakétakilövője.

Forrás ! A szerző magángyűjteménye.

